

ОДБРАНА
СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ 167

Како до ефикасније
примене Резолуције УН
– Жене, мир и безбедност

ИСТИНСКИ РАВНОПРАВНИ

Пишу др Биљана СТОЈКОВИЋ и др Бранкица ПОТКОЊАК ЛУКИЋ

15. април 2017.

Усвајање Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација 2000. године представљало је важну прекретницу, којом је свету послата порука да међународна безбедносна заједница препознаје чињеницу да сукоби на жене утичу другачије него на мушкарце. Поред тога што морају бити заштићене током сукоба и по њиховом окончању, жене, такође, треба да имају значајнију улогу у накнадним процесима решавања сукоба и изградње мира. Стога је Резолуција од суштинског значаја и када је реч о заштити и укључивању жена у питања која се односе на безбедност и приликом решавања тема које се односе на политику безбедности, као и активности за успостављање и одржавање међународног мира.

Резолуција 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност једна је од најважнијих резолуција у области мира и безбедносне политике у свету. Поменута резолуција је усвојена на основу Миленијумских циљева развоја 31. октобра 2000. године у Савету безбедности Уједињених нација. У њој се посебно наглашавају последице оружаних сукоба на жене и девојке и важност њихове улоге у изградњи мира и постконфликтном опоравку земље. Резолуција је у сагласности са Конвенцијом о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW), али и сродним резолуцијама Савета безбедности УН које се односе на жене, мир и безбедност, а посебно са резолуцијама 1820 (из 2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015) и 2272 (2016).

Садржај Резолуције 1325 СБ УН формулисан је у оквиру 18 тачака, при чему је фокус на појединим областима које се називају и „стубовима“ резолуције и које се односе на превенцију, учествовање, заштиту и опоравак жена. Резолуција позива све релевантне актере да, пре свега, утврде да ли су права жена заштићена, поштована и унапређена у ратном сукобу, конфликту, постконфликтном опоравку и у миру, и да се, на основу постојећег стања, покрену и реализују одговарајуће активности, како би се, на тај начин, унапредио положај и улога жена у друштву.

Уградња стандарда Уједињених нација у акционе планове који се односе на жене, мир и безбедност

На отвореној дебати, вођеној у Савету безбедности УН на тему „Жене, мир и безбедност“, 25. октобра 2016. године, говорио је и тадашњи генерални секретар УН Бан Ки Мун, који је у својој дискусији посебно истакао улогу и значај који жене имају у превенцији конфликта, мировним процесима и постконфликтној изградњи, указујући на то да су студије показале да су ефекти постигнутих мировних споразума дуготрајнији уколико су у преговарачки процес укључене и жене.

У поменутој дебати потврђен је значај израде и спровођења акционих планова за примену Резолуције 1325 СБ УН и истакнуто да су, од октобра 2000. до октобра 2016, своје националне акционе планове за спровођење поменуте резолуције израдиле 63 земље у свету.

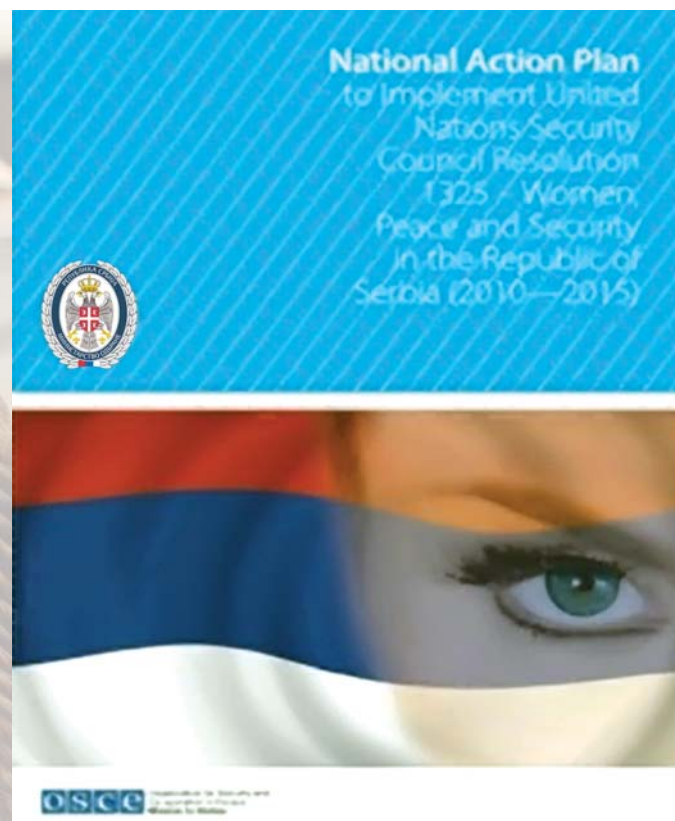
Поред њих, примену Резолуције подржале су и поједине заједнице држава, попут Европске уније (ЕУ), које су и у својим документима изразиле експлицитну подршку и посвећеност циљевима и вредностима Резолуције 1325 СБ УН. Такав је случај и са појединим међународним организацијама, при чему се посебно издваја Организација за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), која је у свом Акционом плану за промоцију родне равноправности из 2004. године, као основном оквиру за деловање ОЕБС-а у области родне равноправности, истакла наведено опредељење. Такође, и Северноатлантски савез (НАТО) усвојио је Акциони план за имплементацију Резолуције 1325 СБ УН и сродних резолуција Савета безбедности УН 2010. године, који је до сада два пута ревидиран, како би се унапредила ефикасност у спровођењу планираних активности. Република Србија, као чланица УН, ОЕБС-а и Партнерства за мир НАТО-а и потенцијална чланица ЕУ, уважила је чињеницу да су наведене међународне организације у својим документима истакле значај равноправног учествовања мушкараца и жена у превенцији и решавању конфликта и промовисања културе трајног и одрживог мира, па је стога искуства и усвојена документа поменутих организација уградиле у свој Национални акциони план за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији.

Бан Ки Мун,
генерални
секретар УН
од 2007.
до 2016.
године

Партнерство Алијансе за уградњу родне перспективе

Усвајањем политике која се односила на примену Резолуције 1325 Савета безбедности УН, 2007. године, НАТО/Савет евроатлантског партнерства започео је процес формулисања и спровођења планских активности и ме-

Насловнице првог Националног акционог плана у Републици Србији (2010–2015) и Приручника за „особе од поверења”

ра којима се унапређује улога и положај жена у оружаним снагама и промовише заштита њихових права. Политика у овој области ревидирана је 2011. и 2014. године, а планирана је њена ревизија и 2018. године.

С циљем усмеравања, управљања и праћења спровођења исказаних опредељења, НАТО/Савет евроатлантског партнерства усвојио је 2010. године први „Акциони план за имплементацију политике НАТО/ЕАРС о женама, миру и безбедности“, чији је садржај ревидиран 2014, као и након тога, за период примене од јуна 2016. до јуна 2018. године.

Акциони план усвојило је свих 28 држава чланица НАТО-а, а подржало га је 27 држава партнера, од којих је 21 држава чланица ЕАРС, док су осталих шест држава „глобални партнери НАТО-а“. У документу је истакнуто опредељење да ће, испуњавајући своју основну сврху – заштиту, политичким и војним средствима, слободу и безбедности свих чланица савеза кроз извршавање три основна задатка: колективну одбрану, управљање кризама и кооперативну безбедност, а у контексту достизања ширих политичких циљева и задатака, НАТО наставити да интегрише родну перспективу у свој рад, доприносећи тиме примени Резолуције 1325 и сродних резолуција СБ УН. Крајњи циљ је да опредељења садржана у резолуцијама СБ УН која се односе на жене буду интегрални део свакодневног живота и рада, како војних, тако и цивилних структура чланица Алијансе и њених партнера, односно да се обезбеди интеграција родне перспективе у све политике, активности и напоре усмерене ка спречавању и решавању сукоба.

Плакат поводом обележавања четрдесетогодишњице учешћа жена у снагама НАТО-а, 2016. године

Резултати који се желе постићи спровођењем поменутог акционог плана НАТО/ЕАРС односе се на заступљеност жена, интеграцију и институционализацију родне перспективе, а формулисани су у следеће две тачке:

„1. смањене баријере за активно и сврсисходно учешће жена у одбрамбеним и безбедносним институцијама НАТО-а, држава чланица и партнера, као и у оквиру операција, мисија и управљања кризама под руководством НАТО-а;

2. приоритети из агенде – Жене, мир и безбедност и родна перспектива интегрисани су у политике, активности и напоре НАТО-а, држава чланица и партнера са циљем превенције и решавања сукоба“. Ради постизања наведених резултата, поменути планом предвиђен је значајан број активности које је потребно реализовати до 2018. године, чији ће се ефекти проценивати на основу конкретних индикатора, што је новина у том плану у односу на претходни.

Посебну пажњу НАТО посвећује питањима родно заснованог насиља, у забрињавајућој мери заступљеног у сукобима, али и по њиховом окончању, ради чијег спречавања је усвојено неколико резолуција Савета безбедности УН. Стога је 2015. израђен документ „Војне смернице за превенцију и одговор на сексуално и родно засновано насиље у сукобима“ (Military Guidelines on the Prevention of, and response to, Conflict-Related Sexual and Gender-based Violence). Превенција и реаговање на сексуално и родно засновано насиље у сукобима укључено је у све фазе анализе мисије, планирања, едукације, обуке, извођења вежби и евалуације операција и мисија под вођством

НАТО-а, као и у документе оперативног планирања, директиве и доктрине.

Србија у друштву најбољих

Република Србија је међу малобројним земљама које су израдиле свој други национални акциони план за примену Резолуције 1325 СБ УН. Претходни план, који се спроводио од 2010. до 2015. године, позитивно је вреднован у екстерним евалуацијама спровођења акционих планова за примену Резолуције 1325 СБ УН, које је спровела Мисија ОЕБС-а у сарадњи са Институтом за инклузивну безбедност из Вашингтона (САД), Фондацијом „One Earth Future“ и Београдским центром за безбедносну политику. Значајно је истаћи да су реализатори тог вида евалуације примене Резолуције 1325 СБ УН, на основу упоредне анализе са осталим евалуираним плановима, у свом извештају посебно нагласили да „иако не постоји најбоље урађен национални акциони план, Република Србија се налази високо на листи градације анализираних акционих планова, што је потврда резултата деловања образованих институција за спровођење Националног акционог плана у петогодишњем периоду“. На тај начин је саопштено да се наш план налази у ужем кругу најбољих националних акционих планова у свету.

Иако похвале, посебно оне изречене на међународном нивоу, пријају, у Републици Србији, а посебно у Министарст-

ђење спровођења тог плана у МО и ВС у наредном периоду.

Такође, Аналитичка група МО и ВС је у септембру 2015. учествовала и у попуњавању упитника за интерну евалуацију коју је у Републици Србији спровело Мултисекторско координационо тело Владе. Оно је, уз стручну и административно-техничку подршку Министарства унутрашњих послова, извршило унутрашњу евалуацију спровођења Националног акционог плана у периоду од 2010. до 2015. године и поднело опширан извештај о томе Политичком савету Владе, 30. октобра 2015. године.

Након петогодишње примене Националног акционог плана у Републици Србији, Политички савет Владе оценио је да је постигнут значајан напредак у достизању постављених циљева и да су створени услови за унапређење примене ове резолуције у наредном петогодишњем периоду. Наиме, разматрајући најзначајније резултате постигнуте у периоду од 2010. до 2015. године, то тело Владе, којим је председавао министар одбране Зоран Ђорђевић, посебно је истакло следећа достигнућа: постигнута је „видљивост“ заступљености жена у систему безбедности, њиховог места и улоге у очувању мира и безбедности у Републици Србији; образована су и функционишу скоро сва предвиђена институционална тела и механизми за спровођење плана, осим саветника за род команданата националних контингената у мултинационалним операцијама; такође, обезбеђена је „мерљивост“ учинака предвиђених активно-

Састанак
Политичког савета
Владе одржан
у Министарству
одбране

Сажети резултати
SWOT анализе
Аналитичке групе
Министарства
одбране и
Војске Србије
из 2015. године

ву одбране, постоји свест да се увек може боље, ефективније и ефикасније, те су стога критички преиспитивани резултати пређеног пута када је направљен „истина, први корак, али корак од девет миља“, како је оценио тадашњи председник Политичког савета Владе и министар одбране Зоран Ђорђевић.

Аналитичка група Министарства одбране и Војске Србије, коју чини 25 лица из 18 организацијских јединица Министарства одбране, реализовала је SWOT анализу, у јесен 2015. године, чији су резултати представљали основ за интерну евалуацију спровођења тог плана у Министарству одбране и на основу које су дате и препоруке за унапре-

СНАПЕ (Strengths)	СЛАБОСТИ (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> Постојање политичке воље највиших институција у Републици Србији за увођење родне равноправности Активност руководства Политичког савета Владе Уређеност и функционалност система одбране Почетак школовања жена на ВА и ВГ... 	<ul style="list-style-type: none"> Мали број жена на руководећим и командним позицијама у МО и ВС Нефлексибилност формацијских елемената у ОЈ МО слаби једнаке шансе за напредовање жена Одсуство вођења у каријери војних службеника у МО и ВС, међу којима преовлађују жене Недовољна финансијска средства за спроводње НАП-а у МО и ВС...
МОГУЋНОСТИ (Opportunities)	ПРЕТЊЕ (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> Веће улагање у обуку и информисање Измена постојећих и доношење нових законских прописа Вођење у каријери и саветовање за све категорије запослених Повећање броја жена у МинОп... 	<ul style="list-style-type: none"> Запосленима у органима државне управе често није довољно јасна суштина увођења родне перспективе у реформу система безбедности Нису извршене значајне реформске промене у нормативној, организацијској, кадровској, социјалној и финансијској области, које би допринеле равноправном третману жена у систему безбедности...

Најбоље у рангу у оквиру 136. класе Војне академије Универзитета одбране су три кадеткиње

сти садржаних у Националном акционом плану, уз помоћ индикатора. Захваљујући томе, знамо да је повећана заступљеност жена у систему безбедности за 4,13 одсто (са 27,40 одсто 2010. на 31,53 одсто 2015. године), а повећана је и заступљеност жена у одлучивању (командовању/руковођењу) у систему безбедности за 5,21 одсто (са 14,47 одсто 2010. на 19,68 одсто 2015. године). Значајно је повећано и учешће жена из система безбедности у активностима међународне сарадње, а чешће него ранијих година жене су биле и у улози шефова делегација приликом службених посета у иностранству. Отворени су сви облици едукације у војсци и полицији за партиципацију жена. Десило се и оно што је некада било незамисливо – жене не само да су примљене на школовање на Војну академију, већ под једнаким условима и у Војну гимназију и Средњу стручну војну школу. Указано поверење у потпуности су оправдале марљивим радом, а остаће забележено да су у оквиру 136. класе кадета и кадеткиња Војне академије три најбоља кадета у рангу заправо биле кадеткиње са студијског програма Логистика одбране, модул Финансије, које су постигле сјајан успех са завидном просечном оценом, и то: Бојана Регодић 9,84, Јелена Пековић 9,74 и Ива Станковић 9,65.

Професионални војници у извршавању
задатака у 224. центру за електронска дејства
Војске Србије

Реализован је велики број активности усмерен на едукацију запослених у систему безбедности из области родне равноправности, веома разноврсног садржаја. Осим тога, покренуте су иницијативе за измену и допуну постојећих нормативних докумената које су подразумевале и измене и допуне „Закон о одбрани“ и „Правила службе Војске Србије“, како би жене у униформи стекле равноправнији статус у службеном ословљавању или оствариле већу правну заштиту приликом одсуства са посла због трудничког и породилског боловања, а мушкарци због родитељског боловања и слично.

Предузете су и поједине делотворне мере за унапређење положаја запослених жена, па је тако, управо на иницијативу Министарства одбране, промењено радно време запослених у органима државне управе, како би се боље ускладиле родитељске улоге запослених са њиховим професионалним обавезама.

Разводник Душка Стјепановић,
нишанџија на тенку М-84

Реализоване су реформске промене у погледу веће заступљености жена у оперативним саставима војске и полиције, које су биле подржане веома успешним медијским кампањама.

Такође, успешно су реализоване и информативне кампање за пријем девојака у Војну академију, Војну гимназију и Криминалистичко-полицијску академију, о чему сведочи

Родно сензитивни плакат
за добровољно служење војног рока

велики број текстова и фотографија објављених у интерним штампаним и електронским медијима, али и домаћих признања, као и банери истакнути на згради Министарства одбране, са женама у униформи у првом плану. Евалуатори из Фондације „One Earth Future“ коментарисали су управо банер који стоји у оштром несагласју са зградама срушеним у НАТО бомбардовању, следећим речима: „Нове фотографије за ново доба!“ И заиста је тако.

Споменимо и то да је снимљена и на јавном сервису Србије емитована веома популарна играна ТВ серија „Војна академија“, која је не само допринела афирмацији војног позива у јавности, већ је и утицала на већи одзив грађана и грађанки из маргинализованих група, а посебно жена, на конкурс за школовање на Војној академији и избор тог часног позива за своју професију.

Треба истаћи да су успостављени успешни односи сарадње готово свих актера укључених у примену Резолуције 1325 СБ УН, како у земљи, тако и у региону, у оквиру међународне сарадње.

ТВ серија „Војна академија“ доприноси афирмацији војног позива међу женама

Жене из Србије у мултинационалним операцијама

Припадници наше војске су од 2010. до 2015. учествовали у четрнаест мултинационалних операција (МнОП), од којих су десет под окриљем Уједињених нација (Бурунди, Источни Тимор, Чад, Република Либерија – UNMIL, Република Обала Слоноваче – UNOCI, ДР Конго – MONUSCO, Република Кипар – UNFICYP, Република Либан – UNIFIL, Блиски исток – UNTSO и Централноафричка Република – MINUSCA) и четири под окриљем Европске уније (у Републици Сомалији – EUTM Сомалија и у Аденомском заливу – „EUNAVFOR Somalia – Operation ATALANTA”, Републици Мали – EUTM Мали и у Централноафричкој Републици – EUFOR RCA). Укупна заступљеност жена из Министарства одбране и

Војске Србије у мултинационалним операцијама у 2015. износила је 10,06 одсто, док је у истом периоду учешће припадница Министарства унутрашњих послова у цивилним мисијама износило пет одсто.

Први пут у историји Војске Србије жене су као професионални војници ангажоване у мировној операцији у Републици Кипар 2012. године, што се показало као добра пракса, па је у свакој новој ротацији јединица у саставу нашег контингента био и одређени број жена професионалних војника. А већ следеће, 2013. године, први пут је у мировној мисији УН ангажована и једна жена официр из Војске Србије.

Учешће жена из Србије у мултинационалним операцијама је у сталном порасту, али им је и даље потребна активна подршка колега и породице

УГЛАВНОМ У МЕДИЦИНСКИМ ЕКИПАМА

Према подацима Центра за мировне операције ЗОК ГШ ВС о учешћу жена у МнОп, од јула до децембра 2016. упућено је укупно 39 жена у МнОп, и то по мисијама: MINUSCA – 25, UNIFIL – 9, MONUSCO – 3 и UNFICYP – 2. Значајно је напоменути да од када се систематски прати и извештава о учешћу припадника МО и ВС у МнОп, није било случајева кршења људских

права, а посебно људских права жена и деце у МнОп у којима су учествовали наши припадници и припаднице.

Осим тога, треба споменути да је ангажовање жена из Републике Србије у МнОп од 2010. до 2012. било, углавном, у оквиру медицинских тимова за евакуацију ваздушним путем (лекари и медицински техничари), као нпр. у ДР Конго (MONUC/MONUSCO) и у склопу норвешке лаке пољске болнице, те у оквиру самосталног санитетског тима (на дужностима медицинских и стоматолошких техничара) у Централноафричкој Републици и у Чаду (MINURCAT).

Међутим, пожељно је да њихова заступљеност у будућности буде и већа, па се поставља питање како то постићи. Поред проучавања страних искустава, Аналитичка група МО и ВС је на основу испитивања у фокус групама прве мешовите генерације кадета и кадеткиња школованих на Војној академији УО дошла до сазнања да су разлози који већину жена запослених у МО и ВС одвраћају од активнијег учешћа на различитим позицијама у мировним мисијама бројни и разноврсни, али су, пре свега, садржани у тешком усклађивању породичне и професионалне улоге и специфичних обавеза које у породици имају жене. Стога им је потребна системска и колегијална подршка на послу, али и активнија подршка породице и пријатеља да би се одважиле да прихвате тај професионални изазов.

Примери добре праксе из оружаних снага Холандије

У оружаним снагама Краљевине Холандије нема квота за пријем у војну службу. Према подацима из 2015. године, укупна заступљеност жена у професионалној војној служби (официри, подофицири, војници) износила је 9,4 одсто. Од тог броја, 3,2 одсто жена је на служби у копненој војсци, 1,8 одсто у ваздухопловству, 2,4 одсто у морнарици и 2 одсто у војној полицији. Циљ је да се повећа заступљеност жена у оружаним снагама на 12 одсто. Министарство одбране Краљевине Холандије најавило је да је у току разматрање могућности да женама буде дозвољено обављање војне службе на свим позицијама у војсци, укључујући и на подморницама и у Краљевском маринском корпусу, у којима то до сада није био случај.

Иако Холандија нема проблема с пријемом жена у војну службу и на све облике школовања и усавршавања у оружаним снагама, јављају се потешкоће када је реч о њиховом задржавању у служби. Жене најчешће напуштају службу у оружаним снагама услед немогућности да успоставе адекватан баланс између пословног и приватног живота, због материнске улоге и жеље да што више времена проводе са својом децом. Због тога је уведено флексибилно радно време и могућност да жене са малом децом (до пет година старости) раде скраћено, тј. пет сати дневно. Последњим изменама закона на државном нивоу, који се примењује и на припаднике оружаних снага, у складу са родном равноправношћу, и мушкарцима и женама је допуштено да користе комбиновано (флексибилно) и непотпуно радно време, што спада у родитељско право на коришћење скраћеног радног времена са осам на пет сати дневно, а које може остварити један од родитеља до узраста детета до две године старости.

Холандија има политику која и мушкарцима и женама у оружаним снагама омогућава да одбију да буду ангажовани у мировним операцијама уколико имају децу млађу од две године. Раније је то право било резервисано искључиво за жене које имају децу млађу од пет година.

Министарство спољних послова и Министарство за развој и сарадњу у Холандији 2007. године били су носиоци израде Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности УН, а након усвајања документа у његовој имплементацији сарађивали су и Министарство одбране, волонтери и невладин сектор у тој земљи. Од 2012. родна равноправност поново је у фокусу оружаних снага Холандије, те је тада израђен Холандски национални акциони план за имплементацију Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност (2012–2015).

Имајући у виду да постоји сталан проблем у задржавању жена у војној служби, уведени су програми и примери добрих пракси. Један од таквих је и могућност пријема у службу цивилних лица оба пола са одговарајућим степеном образовања, који се после обуке преводе у официре. Како су приликом посете нашем Министарству одбране истакле представнице оружаних снага Краљевине Холандије Eli Barbiers и Esther van der Meulen-van Dijk, 2006. године израђено је Упутство на нивоу Генералштаба о родно одговорном планирању. Наиме, направљена је листа шта треба ура-

дити у процесу планирања, извршења и евалуације операција одговора на кризу, са становишта рода. Тада су у јединице уведени саветници за родна питања који саветују команданте како да се унапреде услови у јединици и окружењу како би биле задовољене потребе оба пола и који су увек у јединицама током ангажовања у операцијама. За потребе учешћа оружаних снага Краљевине Холандије у операцијама одговора на кризу и мировним операцијама годишње се едукује пет родних саветника у Центру за обуку у Краљевини Шпанији.

сукобљеним странама, али и у преговарачком процесу у смиривању сукоба и налажењу решења за мирно решавање конфликта, дугорочан развој и стабилизацију региона, овај документ је дао могућност за јасније дефинисање такве њихове улоге у сектору безбедности и друштву у целини кроз промовисање политика једнаких могућности и родне равноправности.

Колико је политика једнаких могућности важна за све жене на планети, показују одлуке са Прве светске конференције УН о женама, која је одржана у Мексико Ситију 1975.

Представнице оружаних снага Краљевине Холандије у посети Министарству одбране и Војсци Србије

Институционална тела и уградња родне перспективе

Први Национални акциони план за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији, који је на иницијативу 30 организација цивилног друштва и на предлог Министарства одбране усвојен на седници Владе Републике Србије 23. децембра 2010, донет је на десетогодишњицу усвајања Резолуције 1325 СБ УН и представљао је акциону платформу за једнакост учешћа, напредовања и одлучивања жена у систему безбедности. Процена креатора тог плана била је да се не може очекивати да ће примена првог петогодишњег плана допринети потпуној и делотворној заштити људских права жена у области одбране и безбедности, између осталог, јер је реч о процесу који подразумева и утрошак одговарајућих материјалних и финансијских средстава, која 2010. године нису била опредељена. Стога су жељене промене започеле постепено, кроз уградњу родне перспективе најпре у институције безбедности, са тенденцијом да се примена Резолуције 1325 СБ УН већ у наредном петогодишњем периоду са органа државне управе прошири на органе локалне самоуправе и на све грађане и грађанке у Србији и тиме демократска оријентација ка људској безбедности добије своје конкретно утемељење.

С обзиром на чињеницу да жене нису само жртве рата и насиља, већ могу да имају и активну улогу као учеснице на

Пуковник др Катарина Штрбац, директорка Дирекције за европске интеграције и управљање пројектима Министарства одбране

године, када је проглашена Декада жена и усвојен Светски план акције за развој институција за родну равноправност. Али, с обзиром на то да ове мере нису биле обавезујуће за владе држава чланица Уједињених нација, значајних ефеката није било. Стога је било неопходно да се донесу препоруке које би биле обавезујуће за државе чланице, које би довеле до увођења родне равноправности све државне политике и на свим нивоима. До тих обавезујућих мера је дошло тек усвајањем тзв. Пекиншке декларације и Платформе за акцију, на Четвртој светској конференцији о женама УН, 1995. године. Земље чланице УН тада су се обавезале да ће основати институције за напредак жена и спровођење политике родне равноправности и једнаких могућности.

Стога је у Републици Србији дошло до успостављања механизма за родну равноправност на републичком, покрајинском и локалном нивоу, али не и у оквиру система безбедности. Тек усвајањем првог Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН (2010–2015) предвиђено је формирање четири институционална тела: (1) политичког савета, (2) мултисекторског координационог тела, (3) надзорног тела и (4) аналитичких група или истраживачких тимова. Механизми родне равноправности предвиђени тим планом су: (1) „особе од поверења“, (2) саветник/саветница за родну равноправност министра/директора, (3) саветник/саветница за родну равноправности у свим цивилним и војним мисијама, (4) независни мониторинг, (5) родно одговорно планирање, (6) родно одговорно буџетирање и (7) родно одговорно вођење евиденције кадрова.

1325 СБ УН. То тело је и у домаћим оквирима оправдало очекивања јавности. Како би Политички савет био ефикаснији, предложено је да убудуће буде мањег бројчаног састава него у периоду од 2011. до 2015. године и да га чини 11 лица, те да се у његов састав именују лица по функцији коју обављају. Како би се сродне системске политике боље координирале у друштву, предложено је да убудуће чланови тог тела буду и председник Координационог тела за родну равноправност, директор Канцеларије за људска и мањинска права, као и руководиоци механизма родне равноправности у Републици Србији.

Мултисекторско координационо тело је, на основу евалуације, доживело највеће промене и убудуће ће постојати Оперативно тело Владе које ће се стално старати о реализацији циљева и задатака Националног акционог плана. Ово тело ће сачињавати стручњаци из Координационог тела за родну равноправност, а предвиђено је и да се њихов рад оснажи софтвером за аутоматску обраду података о спровођењу Националног акционог плана, јер је број актера који ће бити укључени у спровођење тог плана према проценама на око триста (органи државне управе и локалне самоуправе, организације цивилног друштва, академска заједница и медији), што је чак десет пута више него у претходном плану.

Комисија за праћење спровођења Националног акционог плана, као надзорно тело које је у претходном периоду образовала Народна скупштина Републике Србије, било је састављено од представника надлежних одбора Скупштине.

Састанак Аналитичке групе МО и ВС у Управи за стратегијско планирање СПО МО са представницима синдиката у МО и ВС

Предвиђена институционална тела и механизми родне равноправности не само што су представљали новину код нас, већ су наишли на интересовање и у земљама са знатно већим искуством у примени Резолуције 1325 СБ УН у оружаним снагама, попут Краљевине Шпаније. Рецимо, Политички савет Владе за спровођење Националног акционог плана, као највише политичко тело које чине представници органа државне управе ранга државних секретара или помоћника министара, за стручњаке из Опсерваторије за једнакост оружаних снага Краљевине Шпаније представља пример добре праксе у примени Резолуције

Новим планом предвиђено да таква комисија буде поново формирана, али и на републичком и на покрајинском нивоу.

Аналитичке групе и истраживачки тимови, који су формиран у надлежним министарствима, односно управама и агенцијама у Републици Србији (Министарство одбране, Министарство унутрашњих послова, Управа царина Министарства финансија и привреде, Управа за извршење кривичних санкција Министарства правде и државне управе, Безбедносно-информативна агенција и Министарство спољних послова) представљали су стални институционални облик сарадње у систему безбедности у протеклих пет

година, па ће своју функцију наставити да обављају и у наредном периоду. Они су од екстерних евалуатора за свој рад у спровођењу Националног акционог плана оцењени највишом оценом.

Иако су аналитичке групе створене ради праћења, годишњег планирања и иницирања спровођења Националног акционог плана, утврђивања статистичких и других показатеља о ефектима спровођења тог плана и извештавања надлежних тела о резултатима спровођења тог плана, оне су често окупљале наједукованија лица о родној равноправности у систему безбедности која су на себе преузимала и улогу едукатора других запослених у систему безбедности и промотера искуства Републике Србије на научним, стручним, домаћим и међународним скуповима, и то су чинила уз своје редовне, свакодневне дужности, што је за сваку похвалу.

Сличну статусну позицију је доживео и механизам саветника/саветнице за родну равноправност министара, то јест директора који је у првом Националном акционом плану био предвиђен да функционише као систематизовано радно место, али је тако остварење заживело само у Управи царина Министарства финансија, док је у свим осталим институцијама у систему безбедности представљао неплаћени допунски рад, углавном жена, задужених да обављају ту функцију. Овај механизам изворно је представљао оригинално решење које није имао ниједан план у региону Западног Балкана. Касније је Република Црна Гора изградила механизам менторског рада експерткиња за родну равноправност са кључним људима у систему безбедности (који су, углавном, мушкарци). Међутим, треба истаћи да се механизам саветника/саветнице за родну равноправност у Србији не своди само на менторски рад, већ обухвата механизам за увођење родне перспективе у политике и програме наведених државних органа, са јасном компетенцијом да челним људима упућује препоруке за увођење политике родне равноправности у надлежне органе државне управе, стара се о примени Националног акционог плана, предлаже мере за унапређење политике родне равноправности, учествује на међународним и домаћим конференцијама посвећеним родним питањима и ангажује се у пружању помоћи аналитичким групама и истраживачким тимовима и „особама од поверења” у решавању питања од интереса за постизање родне равноправности у систему безбедности и испуњавању циљева и задатака Националног акционог плана. Механизам саветника/саветнице за родну равноправност у Србији успостављен је у: Министарству одбране и Министарству унутрашњих послова, Управи царина Министарства финансија, Управи за извршење кривичних санкција Министарства правде и у Безбедносно-информативној агенцији (БИА).

Поред тог механизма, на основу Националног акционог плана, успостављен је механизам вођења евиденција запослених по полу и по полу су разврстане статистике у свим органима државне управе у систему безбедности, као и механизам независног мониторинга, који спроводе: Повереник за заштиту равноправности, Заштитник грађана, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, представници организација цивилног друштва, представници академске заједнице и медији.

Успостављен је и један специфичан механизам ради пружања примарне колегијалне помоћи запосленима о питању родне равноправности у надлежним министарствима, управама и агенцијама назван „особа од поверења”. Он није дао очекиване резултате и на тестирању његове ефикасности и оправданости радиће се у периоду спровођења новог плана.

С друге стране, механизам родног буџетирања је издржао тест у протеклих пет година и доживљава још шири афирмацију. Он представља уградњу стандарда ЕУ кроз „увођење принципа родне равноправности у буџетске процесе и подразумева родно засновану процену буџета, укључивање родне перспективе на свим нивоима буџетског процеса. Примена родног буџетирања треба да обезбеди да буџет и политике једне владе узимају у обзир потребе и интересе појединаца и појединки који припадају различитим друштвеним групама”. Стога је за родно буџетирање важно да политике препознају могућности жена и мушкараца, али истовремено да предвиде неравноправности које су последица припадности одређеним друштвеним структурама. За ефикасно спровођење промена потребно је да родно буџетирање укључи родну анализу буџетских средстава (која подразумева анализу програма који се спроводе, њихову осетљивост да препознају потребе жена и мушкараца у области којом се баве и да на њих одговоре, те усклађеност мера са снимљеним потребама, адекватност издвојених средстава) и родно осетљиву формулацију буџета (која подразумева увођење родне равноправности као критеријума који треба да прожима све планиране активности у оквиру секторских политика и сходно томе алокацију планираних средстава). Родним буџетирањем подиже се свест различитих актера о родним питањима и родном утицају буџета и политика.

Механизам родно одговорног буџетирања Министарство одбране успоставило је још 2012. и унапређивало га наредних година. Поред тога, „Инструкцијом за обуку запослених у Министарству одбране и Војсци Србије у 2016. години” тема родно одговорног буџетирања уврштена је у планове едукације свих запослених у МО и ВС, а материјале за обуку запослених израдила је руководилац Аналитичке групе МО и ВС из Управе за стратегијско планирање СПО, која је непосредно и реализовала један број едукација у организацијским јединицама МО и ВС.

Треба истаћи да је Координационо тело за родну равноправност Владе „Стратегијом за родну равноправност 2016–2020” и „Планом активности за спровођење Стратегије за родну равноправност 2016–2020” предвидело уградњу родно одговорног буџетирања у политике и праксе свих државних институција у 2016. години. Стога су обуке за успостављање тог механизма у органима државне управе у организацији Координационог тела за родну равноправност и Министарства финансија, уз подршку Агенције Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (UN Women), завршила и три лица из састава Сектора за буџет и финансије (СБиФ) и једно лице из Одељења за ППБИ Сектора за политику одбране.

Наиме, на основу члана 28 став 6 „Закона о буџетском систему” („Сл. гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10,

101/11, 93/12, 62/13, 63/13 – испр., 108/13, 142/14, 68/15 – др. закон, 103/15 и 99/16) одређена је обавеза да се приликом припреме програмског модела буџета дефинишу родно одговорни циљеви, родни индикатори учинка, исхода и резултата, којима се приказују планирани очекивани доприноси програма, програмске активности или пројекта остваривања родне равноправности. Сходно одредбама члана 16 став 2 „Закон о изменама и допунама Закона о буџетском систему” („Сл. гласник РС”, број 103/15), Министарство финансија је 31. марта 2016. донело „План увођења родно одговорног буџетирања у поступку припреме и доношења буџета Републике Србије за 2017. годину”. Наведеним планом, који је објављен на интернет страници Министарства финансија, предвиђено је да 28 корисника буџетских средстава, међу којима је и Министарство одбране, у поступку припреме и доношења буџета за 2017. годину ураде родну анализу расхода и издатака за 2016. годину и формулишу, у оквиру једног или више програма или програмских активности, најмање један циљ и одговарајуће индикаторе који адекватно мере допринос циља унапређењу равноправности између жена и мушкараца, тако да сви индикатори који се односе на лица буду разврстани по полу. У складу са захтевом Координационог тела за родну равноправност Владе Републике Србије од 21. априла 2016, у Министарству одбране, од едукованих лица из састава СБиФ формиран је трочлани Тим за родно одговорно буџетирање, који је израдио „Предлог структуре програмског модела буџета Министарства одбране за период од 2017. до 2019. године”. Наведени предлог, у коме су дефинисани родно одговорни циљеви и родни индикатори, којима се приказују планирани очекивани доприноси програма и програмских активности остваривању родне равноправности, након усаглашавања са организационим јединицама МО и ВС, уграђен је у „Финансијски план Министарства одбране за 2017. годину, с пројекцијом за 2018. и 2019. годину”.

Према извештају чланице Аналитичке групе МО и ВС из СБиФ, родна компонента по предложеној структури је садржана по следећем: (а) на нивоу програма „Операције и функционисање МО и ВС” у оквиру циља 1 код индикатора број 4: „Реализација активности предвиђених Планом активности МО и ВС за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2016–2020)”;

(б) на нивоу програмске активности „Функционисање МО и ВС” у оквиру циља 5: „Унапређена је улога жена у Министарству одбране и Војсци Србије”, са три припадајућа индикатора, која обухватају заступљеност жена у МО и ВС, учешће жена на руководећим/командним позицијама и учешће жена на свим нивоима образовања и усавршавања у МО и ВС; (в) на нивоу програмске активности „Мултинационалне операције” у оквиру циља 1 код индикатора број 2: „Учешће жена у мултинационалним операцијама”.

Додајмо и то да је, у оквиру сарадње Министарства одбране са Агенцијом Уједињених нација UN Women, од 31. јула до 4. августа 2016. реализовано учешће укупно два лица из Управе за буџет СБиФ и Института за стратегијска истраживања СПО на радионици о планирању трошкова за

реализацију НАП за спровођење Резолуције СБ УН 1325, која је одржана у Краљевини Јордан. Поред тога, у организацији СБиФ и Војне академије, 18. априла 2016. реализован је „Курс за јавне финансије у систему одбране”.

На европском путу

Целовитом применом родне равноправности у организацијским јединицама МО и ВС, женама је данас омогућено да обављају дужности које су раније биле незамисливе за њихов пол, попут нишанције у тенку, пилота војног авиона и хеликоптера, послове разминирања, обезбеђења високих војних руководилаца, возача амфибијског транспортера тешког неколико тона.

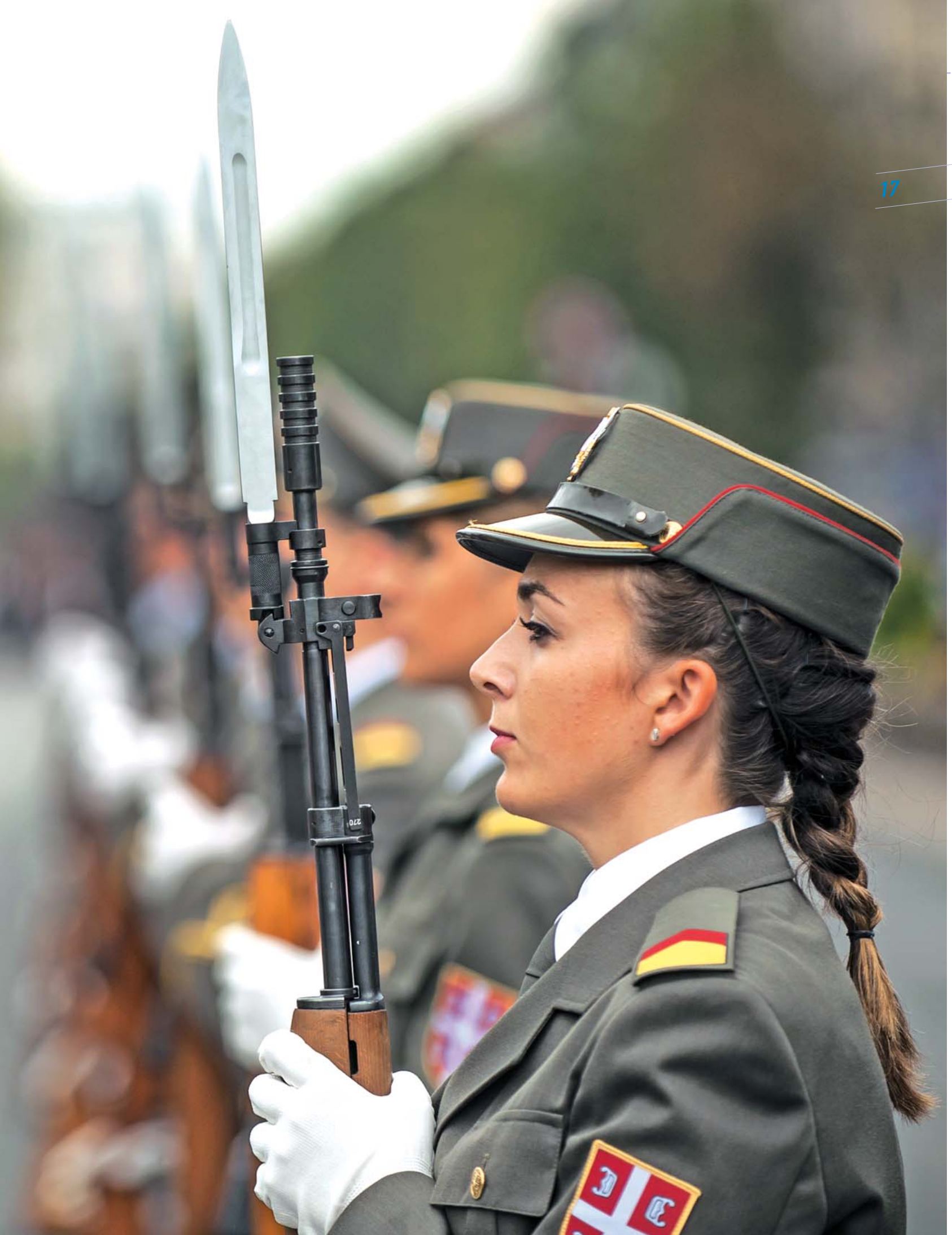
Посебан куриозитет представља чињеница да је Република Србија, као потенцијална чланица ЕУ, приликом израде свог првог Националног акционог плана узела у разматрање и садржај „Стратегије ЕУ за равноправност жена и мушкараца 2010–2015. године”, као и „План активности за спровођење Стратегије ЕУ за равноправност жена и мушкараца 2010–2015. године”, који су усвојени у септембру 2010. године, дакле у време израде првог домаћег акционог плана.

Имајући у виду да се у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике Европске уније (CSDP), родна перспектива мисије ЕУ остварује и присуством једног/једне или неколико саветника/саветница за род у свим цивилним и војним мисијама, Национални акциони план предвидео је увођење такве нове дужности у праксу Републике Србије и пре формалног проширења преговарачког процеса и на област безбедности. Резултат такве анализе, али и предвиђања је упућивање на курс, у периоду од 2011. до 2015, око 120 лица из Министарства одбране, Министарства унутрашњих послова и из академске заједнице која су стекла сертификат о оспособљености за обављање таквих дужности у мултинационалним операцијама у наредном периоду.

Поред тога, Република Србија, која је започела процес преговарања за улазак у чланство ЕУ, прва је земља изван састава ЕУ која је добила Индекс родне равноправности Европског института за родну равноправност (EIGE), јер је у многим областима и боља од европског просека, нпр. у процесу доношења одлука, док у процесу усклађивања пословног и приватног аспекта запослених жена (укључујући и жене запослене у систему безбедности) тек треба да достигне европске стандарде.

Такође, Србија уважава чињеницу да је ЕУ у својим документима истакла значај равноправног учествовања мушкараца и жена у превенцији и решавању конфликта и промовисања културе трајног и одрживог мира. Стога, у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике Европске уније (CSDP) и Сектора за мировне операције УН (UN DPKO) посебно се промовише веће учешће жена у цивилним и војним мултинационалним операцијама. Такође, Република Србија, као чланица ОЕБС-а и Партнерства за мир (ПЗМ), имала је у виду да се ове међународне организације доследно ангажују на спречавању насиља над женама у кризним и ванредним ситуацијама, као и у промовисању учешћа жена у очувању и изградњи мира.

Жене у мировним преговорима

Иако се Резолуција 1325 СБ УН, с разлогом, често неформално назива „резолуција о женама“, потребно је имати у виду да је њен садржај, пре свега, посвећен фундаменталним питањима међународног мира и безбедности. Ова резолуција представља својеврстан политички оквир који обавезује како систем УН, тако и владе држава чланица УН, међународне и регионалне организације, али и недржавне субјекте да предузму одговарајуће мере и пруже женама адекватну заштиту од сваке врсте насиља током и након криза, оружаних сукоба и рата.

Такође, резолуција позива и на обезбеђење већег учешћа жена у превенцији и решавању сукоба, у изградњи мира и постконфликтној реконструкцији. У том контексту, активно учешће жена у процесима доношења одлука које се односе на превенцију конфликта, успостављање и очување мира и безбедности, а превасходно њихова већа заступљеност, значајнија улога и допринос у мировним преговорима једна је од кључних области спровођења Резолуције 1325 СБ УН.

Наведена тема је све чешће предмет разматрања експерата на многим међународним форумима. Између осталог, о томе је било речи и на међународној конференцији одржаној у Берлину у СР Немачкој новембра 2016. под називом „Случај инклузивног мира и безбедности – како убрзати примену Резолуције 1325 СБ УН“. Конференција је одржана у оквиру председавања СР Немачке ОЕБС-ом током 2016. године, у заједничкој организацији Савезног министарства спољних послова и Министарства за породицу, старе особе, жене и омладину Немачке, а на њој су учествовале и две представнице Министарства одбране, захваљујући подршци Мисији ОЕБС-а у Републици Србији.

Циљ конференције био је подстицање примене Резолуције 1325 СБ УН и инклузивног приступа миру и безбедности кроз сагледавање постигнутих резултата и изазова у јачању улоге жена у управљању сукобима и заштити жена у оружаним сукобима.

С обзиром на то да жене као и мушкарци имају право да одлучују о својој будућности јер чине, у просеку, половину популације у свакој земљи, на такав начин, стварају се суштински предуслови за постизање делотворног и одрживог мира, јер ће он бити „по мери“ и мушкараца и жена, као и веће шансе за изградњу адекватног социјалног и политичког контекста у којем ће бити поштована и права жена.

Иако снажно подстакнут усвајањем Резолуције 1325 СБ УН, инклузивни приступ у мировним преговорима, односно давање женама „места за столом“ где се одлучује о миру и безбедности, и даље је далеко испод потребног нивоа. Као последица тог неуспеха, будући да је учешће у мировним процесима у далеко највећем броју ексклузивно право политичких и војних лидера, сведоци смо да се чак и у ситуацијама када се мировним преговорима сукоб формално оконча, и даље јављају нове форме насиља, стварајући стање које није ни рат ни мир, а које посебно погађа цивиле, највише жене. Због измењеног карактера савремених оружаних сукоба, евидентно је да су управо они који највише трпе насиље готово у потпуности искључени из напора да се мир успостави и изгради. Такође, у истом контексту, у потписаним мировним споразумима видљиво је и одсуство специфичне родно осетљиве терминологије, као и садржаја који се посебно односе на заштиту људских права жена и родну равноправност.

Један од основних разлога за то садржан је у чињеници да је, упркос дугогодишњем спровођењу Резолуције 1325 СБ УН, и даље изражено одсуство политичке воље, али се ту свакако могу убројати и недостатак одговарајућих знања и искустава, капацитета, ресурса, координације, као и, у одређеној мери, и недовољно или неадекватно разумевање суштине садржаја поменуте резолуције. Исто тако, потребно је поменути и да је сам садржај Резолуције 1325 СБ УН комплексан, будући да је распон питања којих се дотиче веома широк и сложен. Зато, а што је сасвим разумљиво, пре свега због природе самог документа, Резолуција 1325 СБ УН не даје конкретна усмерења за будућу примену.

Стога је на поменутој конференцији у Берлину истакнуто да је претходни шеснаестогодишњи период, од усвајања Резолуције 1325 СБ УН 2000. године до данас, протекао у трагању, некада успешно, а некада не, за оптималним начинима који би омогућили да се достигну циљеви за које се она залаже. Треба признати да су, захваљујући у великој мери ентузијазму и снажној мотивисаности појединаца и организација, у одређеним областима спровођења Резолуције 1325 СБ УН постигнути изузетно значајни резултати. То се, нажалост, не би могло рећи када се сагледа и анализира учешће жена у мировним процесима, где је остварени помак готово занемарљивог значаја. У објављеним извештајима и анализама жене су, готово по правилу, традиционално приказане као жртве, али не и као важни актери који својим одлукама и делима могу да утичу на будући ток и исход сукоба.

У свету је, у периоду након усвајања Резолуције 1325 СБ УН, вођено више оружаних сукоба који су формално окончани кроз мировне преговоре. Премда су у сваком од тих случајева националне владе, опозиционе групе и међународне институције које су у њима учествовале имале обавезу да примене Резолуцију 1325 СБ УН или да, у најгорем случају, барем обезбеде да мировни напори организација или група које су заступале права жена буду узети у обзир, то се није догађало на систематски и конзистентан начин.

Имајући у виду да мировни процеси могу имати различите организационе облике и формате, као и променљиву структуру преговарачких тимова који се могу успостављати на више различитих нивоа и учествовати у различитим рундама преговора, може се закључити да су жене, онда када им је било омогућено учешће у мировним напорима, заузимале, махом, периферне функције, те стога, својим

НОРДИЈСКИ ЦЕНТАР ЗА РОД У ВОЈНИМ ОПЕРАЦИЈАМА

Нордијски центар за род у војним операцијама успостављен је 2012. године у оквиру активности које су нордијске земље предузимале настојећи да Резолуцију 1325 и сродне резолуције Савета безбедности УН о женама, миру и безбедности примене у војним операцијама подршке миру. Сврха формирања овог јединственог центра јесте пружање помоћи и подршке оружаним снагама, како у виду едукације и обуке, тако и саветовањем кроз мрежу експерата и институција, да родну перспективу што ефективније интегришу у планирање, извршење и евалуацију војних операција и вежби.

Овај центар, који организационо припада Међународном центру шведских оружаних снага (Swedish Armed Forces International Center, SWEDINT) од 2013. има статус НАТО акредитоване институције чији је задатак да саветује не само државе чланице НАТО-а, већ и међународне организације, као што су Уједињене нације, о увођењу родне перспективе у образовање и обуку, а са циљем унапређења оперативне ефикасности свих УН и НАТО операција и мисија.

У Нордијском центру за род у војним операцијама организују се међународни курсеви различитих нивоа за полазнике из свих региона света. Курсеви се најчешће одржавају у Шведској по утврђеним и акредитованим програмима који се редовно иновирају, али курсеви, такође, могу бити прилагођени и специфичним потребама полазника и могу их реализовати мобилни тимови за едукацију и обуку и у другим земљама. Центар остварује сарадњу са нордијским земљама, НАТО-ом, УН, ЕУ, другим међународним организацијама и центрима за војну обуку широм света.

ангажовањем нису значајније утицале на сам ток и суштину исхода преговора.

Такође, овај проблем не треба разматрати само са квантитативног, већ и са квалитативног аспекта, с обзиром на то да се очекује њихов професионални допринос, односно није важан само број жена у преговарачком тиму, већ и ефекти њиховог учешћа у том тиму. Наиме, да би жене учествовале у мировним преговорима, неопходно је да поседују одговарајуће стручно знање, као и дипломатске и преговарачке вештине, односно да користећи своје професионалне компетенције и квалитете, успешно заступају и бране своје ставове, уводећи једну суштински другачију перспективу – родну перспективу у преговарачки процес и позитивно доприносе исходу преговора. С друге стране, тешко је тврдити да су такви високи критеријуми увек били нужни предуслови за формално учешће свих осталих, а пре свега мушкараца, за преговарачким столом.

Сексуално насиље као тактика

Чињеница је да је у савременим ратовима и оружаним сукобима регистровано драматично повећање броја случајева окупационог сексуалног насиља над женама. Ова врста насиља користи се веома често као тактика рата и стратегија терора да би се уништиле заједнице, раселила популација и дошло у посед земљишта и ресурса. Велику пажњу

јавности привукли су застрашујући извештаји о масовним силовањима на етничкој основи у појединим сукобима, а евидентно је да је то већ постала уобичајена пракса одређених терористичких група, пре свега „Исламске државе“ и „Боко Харам“.

Осим у сукобима, жене и деца суочавају се са сексуалним насиљем и трафикингом и током периода избеглиштва, али и у камповима где су привремено смештене. У периодима постконфликтног опоравка често се повећава присилна проституција коју организују криминалне мреже, а оно што је посебно поражавајуће и парадоксално јесте чињеница да се тиме баве и поједини припадници страних оружаних снага и међународних организација, који су тамо послати са задатком да заштите становништво. Такође, пораст броја случајева породичног насиља директно је повезан с окончањем сукоба, чему доприноси и то што је одређена количина малог и лаког оружја остала у поседу грађана и након успостављања мира и нормализације стања безбедности.

У том контексту, Резолуција 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност има за циљ да ојача напоре и активности међународне заједнице које се предузимају са циљем спречавања свих облика сексуалног насиља које је у вези са оружаним сукобима. Ова и остале резолуције чији су садржаји с њом у вези, разликују превенцију сексуалног насиља у постконфликтним ситуацијама, помоћ жртвама и њихову реинтеграцију у друштво кроз хитно спровођење истрага, процесуирање и кажњавање починилаца, као и компензацију жртвама насиља.

Едукација запослених

Образовање и усавршавање који су за припаднике МО и ВС у протеклом периоду реализовани у духу Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација служили су целом систему државне управе као добар пример како то треба радити. Готово у сваком извештају у периоду спровођења Националног акционог плана (2010–2015) констатовано је да је највећи број активности у спровођењу тог плана у МО и ВС реализован у области едукације. Изузетак није представљала ни 2016. година.

Према исцрпном извештају Управе за обуку и доктрину (Ј-7) Генералштаба Војске Србије, достављеног Аналитичкој групи МО и ВС, са прегледом реализације тема из области родне равноправности у МО и ВС у 2016. години, у организацијским јединицама МО и ВС обучено је укупно 5.060 лица кроз реализацију 168 наставних часова. Носиоци ових активности углавном су били чланови и чланице Аналитичке групе МО и ВС, али ту улогу све више преузимају инструктори и инструкторке за родну равноправност и организацијске јединице МО и ВС и на тај начин се врши уродњавање процеса едукације, што је и био један од циљева спровођења НАП у МО и ВС.

У „Инструкцији за обуку запослених у Министарству одбране и Војсци Србије у 2016. години”, између осталог, наводи се следеће: „У планове и програме обуке, на свим нивоима, уградити садржаје из Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација”. Наведеном „Инструкцијом”, као и „Директивом за обуку у Војсци Србије у 2016. години” у прегледу реализације обавезних тема за обуку уврштена је и тема „Родно одговорно буџетирање”. На основу наведених докумената, Управа за стратегијско планирање СПО је у 2016. години била носилац израде материјала за обуке запослених у МО и ВС о родно одговорном буџетирању у 2016. години, које је доставила Управи за обуку и доктрину (Ј-7) Генералштаба Војске Србије, а она проследила свим организацијским јединицама МО и ВС на даљу надлежност.

Наведене материјале је израдила и обуке непосредно реализовала у девет организацијских јединица МО и ВС руководиоца Аналитичке групе МО и ВС из Управе за стратегијско планирање СПО, и то за припаднике и припаднице: Генералштаба Војске Србије, 4. фебруара 2016; Команде РВ и ПВО, 4. марта 2016. у Земуну; Управе за стратегијско планирање СПО, 14. марта 2016; Управе за традицију, стандард и ветеране СЉР, 15. марта 2016; Првог центра ВБА, 23. марта 2016; ВОА, 28. јуна 2016; Института за стратегијска истраживања СПО, 30. јуна 2016; Управе за обавезе одбране СЉР, 18. октобра 2016; и Управе за кадрове СЉР, 2. децембра 2016. године.

Поред тога, тема „Родно одговорно буџетирање” била је предмет обуке запослених и у: Сектору за буџет и финансије, 24. фебруара 2016; Сектору за материјалне ресурсе, 9. јуна 2016. и 8. децембра 2016; Управи за односе са јавношћу 4. фебруара 2016; као и Команди КоВ-а, Команди за обуку, на свим нивоима, Гарди, у складу са плановима и програмима обуке за 2016. годину, у више различитих термина.

Поред обавезне теме дефинисане „Инструкцијом за обуку запослених”, у МО и ВС реализоване су и врло разно-

врсне теме и садржаји који се односе на садржај Резолуције 1325 и сродних докумената, као на пример: „Родна перспектива у сектору безбедности” у Управи за обавезе одбране СЉР, која је реализована у априлу 2016. године од стране припаднице те управе и чланице Аналитичке групе МО и ВС. На Војној академији реализована је обука запослених на следеће теме: „Спровођење НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН – жене, мир и безбедност у РС” 19. маја 2016. и „Увођење родне перспективе у војно образовање” 19. ок-

Додела сертификата учесницима Курса за обуку инструктора из области родне равноправности

тобра 2016, коју је реализовала чланица Аналитичке групе МО и ВС и професорка на Војној академији.

Сектор за буџет и финансије реализовао је родно осетљиве тематске садржаје у оквиру „Курса за јавне финансије у систему одбране”, 18. априла 2016. године. Обуке запослених на тему „Родна равноправност у систему одбране (достигнућа и перспективе)” и „Презентовање достигнућа у спровођењу НАП за примену Резолуције СБ УН 1325 у МО и ВС и перспектива предвиђених Националном стратегијом за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године” реализоване су 2. децембра 2016. године.

У Одељењу за цивилно-војну сарадњу (Ј-9) ГШ ВС реализована је обука на тему „Питање родне равноправности у Војсци Србије”, 9. новембра 2016; затим теме: „Универзални механизми за успостављање родне равноправности”, 22. јануара 2016. и „Заштита жена од насиља заснованог на полној припадности” 15. новембра 2016. и „Европски стандарди у области родне равноправности”, 11. октобра 2016. у потчињеним саставима Команде КоВ-а. Тема „Национални акциони план”, 11. фебруара 2016, реализована је у Управи Војне полиције ГШ ВС од стране припаднице те управе и чланице Аналитичке групе МО и ВС, као и тема „Родна равноправност у систему одбране”, коју је 12. маја 2016. реализовала припадница Команде РВ и ПВО. У потчињеним саставима Речне флотиле обуке на теме „Милунка Савић” и „Превенција менталних поремећаја као последица сексуалног ис-

коришћавања и злостављања” реализоване су од 16. марта до 8. новембра 2016, док су теме „Родни стереотипи и предрасуде као узрок дискриминације” и „Улога жена у изградњи мира и постконфликтном опоравку земље” реализоване у више потчињених састава Команде РВ и ПВО у периоду од маја до децембра 2016. године. У Команди за обуку реализована је тема „Брига и рад са људима”, 26. фебруара 2016. године.

Посебну пажњу завређује реализација теме „Род у мировним операцијама”, која се изводи у склопу редовних припрема и обуке кандидата за учешће у мултинационалним операцијама (МНОП) у Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС. Тема је реализована у трајању од једног наставног часа, а њоме је у 2016. години било обухваћено укупно 647 лица (576 мушкараца и 71 жена). У Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС реализован је и курс на тему „Заштита цивила и род у МНОП”, на којем су обучена 33 лица, и то: четири припадника оружаних снага Велике Британије, два припадника МУП-а, 23 припадника Војске Србије и четири студента Универзитета у Београду. Курс је реализован од 29. фебруара до 4. марта 2016, а полазници су оспособљени за примену стандарда УН који се тичу заштите цивила и родне равноправности у МНОП.

У оквиру курса „Заштита цивила и род у мултинационалним операцијама” у Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС 3. марта 2016. тему „Заштита деце” реализовали су припадници Управе за обуку и доктрину (Ј-7) ГШ ВС и члан Аналитичке групе МО и ВС. На овом курсу је до сада, у различитим периодима реализације, обучено 680 лица.

Поред наведеног, у Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС реализован је и курс „Тренинг за тренере за родну равноправност”, у сарадњи са UNDP SEESAC и представницима МО и ОС региона Македоније, Црне Горе и БиХ, 9. и 12. децембра 2016. и од 14. до 20. децембра 2016. године. Наведене теме само су мали извод из обимног материјала Управе за обуку и доктрину (Ј-7) Генералштаба Војске Србије, који садржи детаљан преглед реализације тема из области родне равноправности у МО и ВС у 2016. на чак 37 страна, што сведочи о значају који се овој проблематици придаје у едукацији запослених у МО и ВС.

Војна опсерваторија за једнакост у Шпанији

Применом Резолуције 1325 Савета безбедности УН Краљевина Шпанија изражава спремност и одговорност да заштити људска права жена у миру, оружаним сукобима и по њиховом окончању, будући да је превенција сукоба једнако важна као и изградња мира након сукоба. Национални акциони план за примену Резолуције 1325 Савета безбедности УН Краљевина Шпанија усвојила је 2007. и спада међу првих осам земаља у свету које су, од доношења ове Резолуције 2000. године, операционализовале препоруку Генералног секретара ове међународне организације. За разлику од већине других држава, у Шпанији није дефинисан период спровођења овог плана.

Спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН у овој земљи реализује се уз учешће седам ресорних министарстава, док је за координацију активности задужено Министарство спољних послова. Иску-

ство Шпаније у примени Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН потврђује значај укључености мреже организација цивилног друштва у заштиту људских права, као и организација за родну равноправност и независних чланова из Академије наука и уметности Краљевине Шпаније и академске заједнице.

Национални акциони план за примену Резолуције 1325 у Краљевини Шпанији фокусиран је на достизање следећих циљева: веће учешће жена у мировним мисијама и приликом доношења одлука, интеграција родне перспективе у све активности за изградњу мира, обука запослених и осталих субјеката у друштву укључених у примену Резолуције 1325 СБ УН, заштита људских права жена и девојчица и промоција оснаживања и учешћа жена у мировним процесима, једнак третман за жене и мушкарце у постконфликтним актив-

Лого Војне
опсерваторије
за једнакост
Министарства
одбране Краљевине
Шпаније

ностима и учешће цивилног друштва у примени Резолуције 1325 СБ УН. У реализацији активности ради достизања већине циљева Војна опсерваторија за једнакост Краљевине Шпаније има значајну улогу.

Национални акциони план за примену Резолуције 1325 СБ УН у Шпанији, у пракси, обезбеђује: интеграцију родне перспективе у све активности изградње мира, поштовање принципа равноправности полова у свим фазама извршења операција, прикупљање информација на терену, развој Кодекса понашања, истраживање родне равноправности и покретање конкретних мера које се односе на имплементацију Резолуције 1325 СБ УН у пракси, реализацију специфичних обука о једнаком третману и могућностима мушкараца и жена, промовисање родне сензитивности код запослених, успостављање и функционисање међуминистарске групе која је задужена за праћење имплементације Резолуције 1325 СБ УН у Краљевини Шпанији и унапређење расправе о родној равноправности у међународним организацијама.

У Шпанији постоје механизми координације са цивилним друштвом којима се размењују информације усмерене ка ефикаснијој заштити људских права жена и промовише оснаживање и учешће жена у мировним процесима. Оружане снаге посебну пажњу обрађају на специфичне потребе девојака и жена у оружаним сукобима, миру и постконфликтном опоравку друштва и обезбеђују контакт шпанских оружаних снага у мултинационалним операцијама са представницима женских организација и са женама лидерима на терену. Осим тога, организације цивилног друштва у Краљевини Шпанији имају статус посматрача у имплементацији Резолуције 1325 СБ УН у земљи и израђују годишње извештаје са резултатима у праћењу спровођења Националног акционог плана, са којима упознају ширу јавност.

Годишње извештаје о спровођењу Националног акцио-

ног плана за примену Резолуције 1325 СБ УН у Краљевини Шпанији израђује Министарство спољних послова, уз подршку Министарства одбране и уз статистичку анализу података коју припрема Војна опсерваторија за једнакост. Ти извештаји садрже дескриптивно-историјски део, део са индикаторима и анализом података, извештај о утрошку средстава из посебног буџета за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН и слично.

Начело једнакости свих грађана и грађанки промовише се и кроз политику одбране и кроз могућност да жене буду ангажоване у јединицама различитог нивоа у свим родовима и службама оружаних снага Краљевине Шпаније, на свим позицијама и у свим чиновима. Не постоје квоте за пријем жена, већ је њихов број усклађен са потребама шпанских оружаних снага. Примера ради, статистички подаци из 1999. показују да је тада било свега 0,1 одсто жена у оружаним снагама, док се наредних година њихов број sukcesивно повећао. Године 2012. процентуална заступљеност жена у оружаним снагама износила је 12,3 одсто од укупног броја запослених, а наредних година тај проценат се углавном задржава на поменутом нивоу.

Правна једнакост мушкараца и жена на свим позицијама и службама у Министарству одбране и у оружаним снагама Краљевине Шпаније је нормативно-правно установљена 1999. и успостављена у пракси 2011. године. Војна опсерваторија за жене формирана је 2005, а 2011. године прерасла је у Војну опсерваторију за једнакост. Успешан рад ове опсерваторије био је предмет интересовања многих делегација из земље и иностранства.

Данас, Војну опсерваторију за једнакост чини укупно седам особа, и то четири стално запослена лица, са пуним радним временом, и три лица која имају саветодавни статус. Тачније, Војној опсерваторији за једнакост надређен је Саветодавни одбор, којим председава заменик секретара за одбрану, а чланови су и Генерални секретар за људске ресурсе Министарства одбране (који је уједно и заменик председавајућег тог одбора), као и руководилац Сталног секретаријата за равноправност полова Министарства одбране Краљевине Шпаније.

Шпански модел за родну равноправност у војсци има за циљ изградњу капацитета уградњом родне перспективе у војсци. Он се остварује на националном и на међународном плану кроз процес обраде података, анализе и извештавања, али и пружањем правне помоћи запосленима путем хитне телефонске линије, односно тзв. СОС телефона, што је у надлежности Војне опсерваторије за једнакост, као и кроз извештавање у медијима о активностима у вези са родном перспективом у Министарству одбране и оружаним снагама и учешће у свим међународним форумима везаним за родне перспективе у војсци (НАТО, ЕУ, УН, ОЕБС).

Својим радом Опсерваторија је, као служба за подршку запослених, допринела имплементацији неколико важних пројеката, као што су:

- Оснивање вртића у оквиру Министарства одбране и оружаних снага

Тренутно је 25 вртића распоређених у Министарству одбране и у јединицама оружаних снага Шпаније, у које је смештено око 1.200 деце, узраста од једне до пет година. Наведена активност реализована је након сагледавања по-

треба запослених, коришћењем простора у власништву Министарства одбране Краљевине Шпаније. Израђени су критеријуми за пријем деце у вртиће (основни критеријум је да је један од родитеља запослен у Министарству одбране или оружаним снагама), а дефинисани су и посебни услови (број деце, да ли су оба родитеља запослени у МО и ОС и слично). У Министарству одбране планирају се средства за субвенционисање трошкова боравка деце у вртићима, тако да родитељи не плаћају цео износ накнаде. Исхрана деце регулисана је уговором са фирмом за кетеринг, васпитачи су ангажовани уговором, чуварска служба је решена ангажовањем лица из приватних фирми за обезбеђење, медицински надзор дефинисан је обиласком деце од стране педијатра, а успостављена је стална сарадња са Министарством просвете, рада и здравља и са органима локалне власти. Евалуација рада вртића ради се на годишњем нивоу, на основу чега се врше корекције рада ових установа.

■ Увођење родне евиденције

Родна евиденција омогућава сагледавање основних проблема који се тичу родне равноправности у Министарству одбране и оружаним снагама – врста и дужина одсуствовања посла, новчане надокнаде током рада, заштита мајки, учешће у разним комисијама, учешће на семинарима и другим облицима едукације, заштита жртава родног насиља и слично.

■ Увођење интернет сајта и СОС телефона

Уведен је СОС телефон на који припадници Министарства одбране и оружаних снага Краљевине Шпаније могу, анонимно, поставити питања из области родне равноправности. Запослени у Опсерваторији дају савете, препоруке или решења за свако питање. Уколико странка дозволи, ступају у директну комуникацију ради решавања конкретне проблеме. У случају потребе, могу се ангажовати и додатне службе – правна, психолошка, лекарска. Помоћ може, и то се дешава у пракси, да затражи и командант јединице уколико није довољно упознат са законским решењима и својим овлашћењима у овој области.

■ Препознавање потребе за груписањем породице

Унапређењем принципа родне равноправности и увођењем жена у оружане снаге, дошло је склапања бракова између професионалних војних лица, а тиме и до проблема у вези са радним временом (стража, дежурство, трудноћа, учешће у мировним мисијама), напредовањем, прекомандама. Сагледавањем наведених проблема, иницирана је израда Студије географске покретљивости како би се кроз конкретан научноистраживачки поступак добили одговори и оптимална решења овог проблема. Након израде студије, Министарство одбране ће изградити Водич који ће припадницима помоћи у сазнавању законских права и обавеза у смислу усклађивања приватног и службеног живота.

Нови план за примену Резолуције 1325

На предлог Министарства одбране, Влада Републике Србије донела је 25. децембра 2015. Одлуку о образовању Радне групе за израду Националног акционог плана за период од 2017. до 2020. године. Та група, коју чини 31 лице из државне, али и из локалне самоуправе, организација цивилног друштва и академске заједнице, већ на својој првој

седници, реализованој 11. јануара 2016. у Београду, усвојио је идејну замисао и динамички план израде Националног акционог плана и израдила нацрт новог плана већ у априлу 2016. године.

Израда овог плана реализована је, по утврђеној методологији, у оквиру две радионице које су одржане уз подршку Сталне конференције градова и општина Србије и две радионице које су одржане уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији, чији су резултати разматрани на седницама Радне групе, које су реализоване уз стручну и административно-техничку подршку Министарства одбране, као и на основу јавних консултација и усаглашавања ставова са представницима свих актера укључених у израду и спровођење тог плана.

Прецизније, уочи израде плана, Политички савет Владе усвојио је и доставио Радној групи „Смернице за израду Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2016–2020)“ у децембру 2015. године. Приликом израде Нацрта Националног акционог плана, почев од 18. до 26. фебруара 2016, као и од 26. априла до 10. јуна 2016, уз подршку Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом организоване су електронске консултације Радне групе са организацијама цивилног друштва о форми и садржају тог плана, који је био доступан јавности на сајту Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом и на сајту Министарства одбране. Поред тога, у организацији Министарства одбране, Министарства омладине и спорта, Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом, Сталне конференције градова и општина Србије и Мисије ОЕБС-а у Србији реализоване су јавне консултације у мају и јуну 2016. године о Нацрту Националног акционог плана у шест градова у Републици Србији. Јавне консултације су обухватиле све актере спровођења плана на локалном нивоу, укључујући и представнике органа локалне самоуправе, органа система безбедности, академске заједнице, организација цивилног друштва (ОЦД) и медије. Јавне консултације о Нацрту Националног акционог плана реализоване су у следећим градовима у Републици Србији: 17. маја 2016. у Нишу (21 учесник/учесница, од којих 8 представника/представница ОЦД); 18. маја 2016. у Врању (22 учесника/учесница, од којих 5 представника/представница ОЦД); 24. маја 2016. у Новом Пазару (27 учесника/учесница, од којих 12 представника/представница ОЦД); 25. маја 2016. у Крушевцу (45 учесника/учесница, од којих 8 представника/представница ОЦД); 30. маја 2016. у Новом Саду (76 учесника/учесница, од којих 14 представника/представница ОЦД); и 10. јуна 2016. у Београду (176 учесника/учесница, од којих 65 представника/представница ОЦД). Процес јавних консултација несумњиво је допринео унапређењу квалитета тог документа и транспарентности процеса израде тог плана.

Као један од резултата из процеса јавних консултација проистекло је сазнање о нормативној недостатности, која има важан утицај на израду и спровођење тог плана, у смислу да у Републици Србији не постоји „Закон о безбедности“, па је образовање локалних савета за безбедност, као и савета за родну равноправност пре израз политичке воље органа локалне самоуправе, а не законска обавеза, што ће се неминовно одразити и на реализацију планираних активности у Националном акционом плану, чији су носиоци наведени савети. Такође, у више градова у Републици Србији у јавним консултацијама је потенцирано да жене треба да се укључе у ве-

ћем броју у мировне мисије и у мировне процесе, а посебно са српске стране у дијалогу између Београда и Приштине, у којем нема ниједне жене, као и да програме рехабилитације и постконфликтног опоравка и социјализације треба учинити једнако доступним и мушкарцима и женама у локалној заједници како би се смањио ризик од пораста насиља над женама и децом у породици.

Имајући у виду да је у току израде Националног акционог плана паралелно текао процес израде нормативних, стратегијских и планских докумената који ће се целовитије бавити спречавањем насиља над женама у породици и у партнерским односима, Национални акциони план (2017–2020) се не односи на поменути садржај докумената у изради, већ садржи активности које су усмерене на спречавање насиља над женама у мултинационалним операцијама, у конфликтном и постконфликтном опоравку друштва, кризним и ванредним ситуацијама, са посебним освртом на превентивно деловање, заштиту и опоравак жена услед деловања савремених изазова, ризика и претњи безбедности који посебно погађају маргинализоване и вишеструко дискриминисане категорије становништва у Републици Србији и мигранте.

Радна група за израду Националног акционог плана суочила се и са одређеним проблемима, на пример с објективним непостојањем уједначених родно одговорних евиденција у органима државне управе и локалне самоуправе, као и неуједначеног система извештавања који би омогућили да овај документ садржи прецизне почетне вредности у 2016. години, као и циљане вредности које треба достићи до краја 2020. године, али и са претераним администрацијом у процесу разматрања тог плана учи његовог усвајања на седници Владе.

Поред тога, треба истаћи да је значајан допринос сагледавању постојећег стања у вези са применом Резолуције 1325 СБ УН на локалном нивоу пружио истраживање Факултета за међународну политику и безбедност Универзитета „УНИОН – Никола Тесла“ у Београду, спроведено на узорку 901 испитаника у 23 институције на нивоу локалних самоуправа у Републици Србији, на основу којег се долази до сазнања да у 2016. години: 77,97 одсто испитаника/испитаница на локалном нивоу није упознато са садржајем Резолуције 1325; 88,56 одсто није упознато са Националним акционим планом; 88,3 одсто није упознато са постојањем програма рехабилитације и опоравка за учеснике ратова на простору бивше Југославије (1991–1999); 92,6 одсто није имало никакав облик едукације о Резолуцији 1325 СБ УН; ни у једној општини у којој се реализовало истраживање није било жена на местима градоначелника и није било опредељених финансијских средстава за спровођење Резолуције 1325 СБ УН, а у органима за ванредне ситуације и у саветима за безбедност (осим у Граду Нишу) ни су заступљене жене. Међутим, у погледу нормативне уређености, треба истаћи да од 23 анкетираних институција на локалном нивоу, Град Ниш има осам нормативних аката којима се регулише примена Резолуције 1325 СБ УН, Нови Сад има десет нормативних аката којима је регулисан програм реинтеграције и рехабилитације избеглица и интерно расељених лица, док Косовска Митровица и Лепосавић немају ниједан акт којим се регули-

ше ова област итд. Наведени подаци добро илуструју чињеницу да ће носиоци активности предвиђених новим Националним акционим планом имати пуне руке посла до 2020. године, те је што скорије усвајање тог плана приоритетан задатак у друштву.

Након сваке од наведених фаза јавних консултација, Радна група Владе вршила је измене и допуне садржаја документа, које су верификоване на укупно четири седнице те групе, које су одржане у Влади, уз стручну и административно-техничку подршку Министарства одбране. Руководство Радне групе Владе, као и подгрупа у оквиру те групе, реализовали су и више састанака ради ефикасног решавања стручних и оперативних питања која су се наметала у изради документа, од којих је већина реализована у Министарству одбране и Министарству омладине и спорта.

Неопходна усаглашавања са органима државне управе о Предлогу НАП извршена су након политичких избора у Србији, у периоду од 12. септембра до 15. децембра 2016, када се очекивало и усвајање тог документа. Међутим, због једног броја неисправно попуњених Образаца ПФЕ са планираним финансијским средствима носилаца и партнера активности садржаних у НАП из органа државне управе, настављена су усаглашавања са Министарством финансија у периоду јануар–март 2017. године, те се након тог периода може очекивати разматрање и усвајање НАП (2017–2020) на седници Владе.

Обука инструктора за родну равноправност

Захваљујући учешћу Министарства одбране и Војске Србије у пројекту „Подршка интеграцији начела родне равноправности у реформу сектора безбедности на Западном Балкану”, који је од 2011. до јуна 2016. спроводио Програм Уједињених нација за развој у сарадњи са Центром за контролу малокалибарског оружја и лаког наоружања у Југоисточној Европи (UNDP/SEESAC), а који су финансирани Министарство спољних послова Норвешке, оружане снаге Шведске и UNDP, шеснаест припадника/припадница Министарства одбране и Војске Србије успешно је завршило курс, чији је програм био заснован на наставном програму Нордијског центра за род у војним операцијама, и стекло сертификате за инструкторе/инструкторке у области родне равноправности.

Они данас чине део Регионалне мреже инструктора/инструкторки за родну равноправност успостављене на Западном Балкану у оквиру реализације наведеног пројекта. Њихов задатак је да у наредном периоду наставе да, кроз обуке које ће спроводити, шире знање о делотворним начинима за интеграцију родне перспективе у рад свих организационих јединица МО и ВС. При томе ће, као помоћно средство, користити публикацију чији су садржај сами израдили и која је преведена на енглески језик – „Приручник за обуке из области родне равноправности у Министарству одбране Републике Србије и Војсци Србије”, а која је промовисана у Дому Војске Србије у Београду, 15. септембра 2016. године.

Подршка пружена кроз наведени пројекат UNDP/SEESAC омогућила је министарствима одбране и оружаним снагама Босне и Херцеговине, Македоније, Србије и Црне Горе да по-

стигну значајне резултате, између осталог у подизању свести о родној равноправности, оснаживању механизма родне равноправности.

Чланови/чланице Регионалне мреже инструктора/инструкторки за родну равноправност у Нордијском центру за род у војним операцијама

Приручник за обуке из области родне равноправности у Министарству одбране Републике Србије и Војсци Србије

Регионална сарадња

Одржавањем међународне конференције под називом „Јачање регионалне сарадње у области увођења родне перспективе у реформу сектора безбедности на Западном Балкану”, 15. јуна 2016, у хотелу „Radisson Blu Old Mill” у Београду, окончан је истоимени пројекат којим је руководила Канцеларија UNDP/SEESAC у Београду, од почетка 2012. године до јуна 2016. године.

Реализација наведеног пројекта отпочела је марта 2012. на скупу у Дому Војске Србије, који су заједнички организовали Министарство одбране Републике Србије и Канцеларија UNDP/SEESAC у Београду, када су се представници министарстава одбране Босне и Херцеговине, Македоније, Србије и Црне Горе, потписујући заједничку изјаву, сагласили да ће учествовати у регионалним активностима у оквиру тог пројекта.

Очекивано трајање пројекта, према тадашњим проценама, било је до краја 2015. године. Међутим, у међувремену, спровођење пројекта продужено је до јуна 2016. године. Од тада до окончања пројекта прошло је доста времена, много посла је урађено и заједничким напорима постигнути су значајни резултати. То је, неспорно, допринело већој ефикасности сектора безбедности у државама на Западном Балкану, што је, у коначном, и био основни циљ пројекта.

На скупу, поводом затварања тог пројекта говорили су министар одбране Републике Србије Зоран Ђорђевић, помоћница UNDP администраторке и директорка Регионалног бироа за Европу и Заједницу независних држава Чихан Султаноглу, министарка одбране Босне и Херцеговине Марина Пендеш, државна саветница у Министарству одбране Републике Македоније Марија Рашковска, генерални секретар Регионалног савета за сарадњу Горан Свилановић и Амбасадор Арне Санес Бјорнстад из Амбасаде Краљевине Норвешке у Београду, сумирани су и презентовани резултати постигнути током вишегодишње реализације бројних активности у оквиру наведеног пројекта.

Конференција је окупила изузетно велики број еминентних стручњака за област родне равноправности из бројних земаља и регионалних и међународних организација, међу којима су, осим представника/представница Министарства одбране и Војске Србије, били представни-

Представници министарстава одбране Босне и Херцеговине, Македоније, Србије и Црне Горе потписују заједничку изјаву у Дому Војске Србије, 22. марта 2012. године

ци/представнице министарстава одбране и оружаних снага Босне и Херцеговине, Македоније, Србије и Црне Горе, министарстава одбране источне Европе и Заједнице независних држава (из Киргистана, Молдавије, Турске, Украјине, Грузије), UNDP канцеларија за Југоисточну Европу, Источну Европу и Заједницу независних држава (из Србије, Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Македоније, Бугарске, Киргистана, Молдавије, Турске, Украјине, Грузије), као и представници/представнице Шведске, Норвешке, Савета за регионалну сарадњу (RCC) за Југоисточну Европу, НАТО, ОЕБС, UN Women, Женевског центра за демократску контролу оружаних снага – DCAF, Центра за безбедносну сарадњу RACVIAC, Нордијског центра за род у војним операцијама, као и организација цивилног друштва.

У оквиру три панела присутни су имали прилику да се упознају са искуствима која су се односила на: значај унапређења родне равноправности у оружаним снагама, кључне препреке и решења за боље интегрисање жена у војску и њихово каријерно напредовање, улогу механизма за родну равноправност у министарствима одбране и оружаним сна-

гама у погледу унапређивања родне равноправности, успешне стратегије за квалитетно укључивање родне перспективе, кључне аспекте родно одговорних политика у области управљања људским ресурсима и начинима за њихово спровођење у пракси.

Међу резултатима тог пројекта треба издвојити следеће: едукација значајног броја припадника Министарства одбране и Војске Србије; регионални састанци представника механизма родне равноправности министарстава одбране и оружаних снага земаља учесница пројекта; израда студије „Положај жена у оружаним снагама држава Западног Балкана” која садржи и препоруке у вези са положајем жена у оружаним снагама земаља Западног Балкана и „Приручника за обуке из области родне равноправности у Министарству одбране Републике Србије и Војсци Србије”, који су израдили сами инструктори током неколико радионица; као и стварање мреже сертификованих регионалних инструктора за родну равноправност. Захваљујући својој високој оспособљености и мотивисаности, ови инструктори не изводе обуку само у државама чији су представници, већ и шире.

Јавна промоција „Приручника за обуке из области родне равноправности у Министарству одбране Републике Србије и Војсци Србије” одржана је 14. октобра 2015. у Дому Војске Србије у Београду у организацији Института за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране Министарства одбране.

Представљање студије „Положај жена у оружаним снагама држава Западног Балкана”, којем је присуствовало око 150 лица, одржано је у Дому Војске Србије у Београду, 14. октобра 2014. године.

Поред представника Министарства одбране и Војске Србије, промоцији студије присуствовали су и представни-

Међународна конференција под називом „Јачање регионалне сарадње у области увођења родне перспективе у реформу сектора безбедности на Западном Балкану”, 15. јуна 2016. године

ци: Канцеларије Повереника за заштиту равноправности, Канцеларије ОУН у Београду, UNDP, UNDP/SEESAC, страних војних изасланиста у Републици Србији, Министарства унутрашњих послова, Министарства спољних послова, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Управе царина Министарства финансија, НАТО канцеларије за везу у Београду, Београдског центра за безбедносну политику, Центра за истраживање јавних политика, као и представници медија.

Треба нагласити да је пројекат представљао јединствен

Учесници једног од панела на међународној конференцији у Београду поводом завршетка пројекта UNDP/SEESAC, јуна 2016. године, из Босне и Херцеговине, Македоније и Србије

подршка реформи кадровске политике у правцу већег привлачења, запошљавања и задржавања жена, као и програм едукације о родној равноправности.

Едукација је изразито значајна, посебно када знамо да су, током реализације пројекта, тежишна циљна група више одржаних једнодневних семинара о родној равноправности били припадници млађих генерација – ученици и ученице Војне гимназије и Средње војне школе и кадети и кадеткиње Војне академије, они чије време тек долази и који ће, савим сигурно, са много више разумевања, успевати да превазиђу родне стереотипе који су, нажалост, и даље присутни у нашем друштву.

Обука на семинарима је укључивала садржаје који су се односили на основне концепте

Студија „Положај жена у оружаним снагама држава Западног Балкана”

у вези са родном равноправношћу, релевантност родне равноправности за реформу сектора безбедности, статистички преглед положаја мушкараца и жена у Србији, као и у Војсци Србије. Представљене су различите стратегије за достизање родне равноправности, врсте родно засноване дискриминације, као и начини за превазилажење родних стереотипа. Полазници су активно учествовали на семинарима, посебно у вежбама, испољивши висок ниво интересовања за ову тему, првенствено за родне улоге и положај жена у војсци.

Посебна обука организована је и за наставно особље Војне академије и Војне гимназије, а такође и за официре – командни кадар Војске Србије у оквиру Генералштабног усавршавања у Школи националне одбране Војне академије у сарадњи са Нордијским центром за род у војним операцијама оружаних снага Шведске.

Јавна промоција „Приручника за обуке из области родне равноправности у Министарству одбране Републике Србије и Војсци Србије” на којој је говорила и повереница за заштиту равноправности Бранкица Јанковић

и изузетно успешан пример регионалне сарадње, у оквиру које су, захваљујући учешћу у заједничким активностима и размени знања и искустава из области родне равноправности, додатно унапређени ионако добри међусобни односи четири државе учеснице пројекта, што представља посебну вредност којој треба тежити и у свим другим областима сарадње.

Сагласно циљевима пројекта, успешно је реализована подршка институционализацији надлежних структура за родну равноправност и развоју њихових капацитета, затим

Детаљ са семинара о родној равноправности одржаног у Војној гимназији у Београду за ученике и ученице, априла 2016. године

Семинар о родној равноправности одржан у Војној академији за кадете и кадеткиње, априла 2016. године

Такође, на семинарима о родној равноправности у систему одбране, на којима су учествовали припадници Министарства одбране и Војске Србије који обављају дужности у вези са односима са јавношћу, полазници су били у прилици да усаврше своја знања и вештине о препознавању медијског извештавања без дискриминације у сектору одбране.

Поред тога, у години када се обележавала петнаестогодишњица од доношења Резолуције 1325 СБ УН, уз подршку Канцеларије UNDP/SEESAC, у Београду је одржана дводневна међународна научна конференција „Родна равноправност у систему одбране – достигнућа и перспективе”, 13. и 14. октобра 2016, у организацији Института за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране, са циљем размене

Отварање међународне научне конференције „Родна равноправност у систему одбране – достигнућа и перспективе”, 13. октобра 2015. у Београду

знања и искустава у области родне равноправности са другим земљама, али и да би се објединила искуства домаћег цивилног и војног сектора. Конференција је окупила више од 40 учесника и експерата из система безбедности, са домаћих и страних универзитета и из међународних организација.

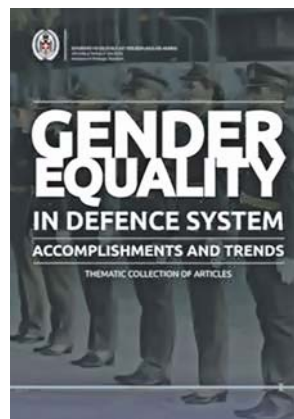
Била је то трећа конференција у низу посвећена родном аспекту у систему одбране коју је организовао Институт за стратегијска истраживања у сарадњи са страним партнерима. Прва, „Жене у војсци” организована је у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Србији 2006, а већ наредне, 2007. године, први пут су на Војну академију уписане и девојке. Друга конференција, „Жене у сектору безбедности – регионална перспектива”, одр-

жана је уз финансијску подршку Министарства одбране Краљевине Норвешке 2010. године, након које је у Србији почело спровођење првог Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност.

Недавно је, 24. марта 2017, у Београду промовисан тематски зборник радова са те конференције. Зборник обухвата чланке о различитим аспектима проблематике родне равноправности, перципираних од стране представника научних, истраживачких, образовних, независних државних институција, али и међународних организација из десет земаља – Немачке, Аустрије, Норвешке, Мађарске, Румуније, Босне и Херцеговине, Македоније, Црне Горе, Словеније и Србије. Као такав, овај тематски зборник радова представља значајан допринос постојећем фонду научних и стручних знања у области родне равноправности.

Објављени радови садрже преглед савремених трендова у области родне равноправности, наглашавају заједничке изазове и указују на добре праксе и истовремено доприносе наставку заједничке сарадње образовних, научних и експертских институција на националном, регионалном и међународном нивоу. Зборник садржи 24 рада од стране 32 аутора, разврстана у пет тематских целина: 1) Улога институција и организација; 2) Академски приступ; 3) Родни режими; 4) Родна перспектива у мисијама војске; 5) Род и безбедност у земљама Југоисточне Европе.

Припадници Министарства одбране и Војске Србије су, ангажујући се у планирању, организацији и координацији сарадње са Канцеларијом UNDP/SEESAC у Београду и учествујући у активностима у оквиру овог пројекта, показали високу мотивисаност, доказујући тако да су спрем-

Тематски зборник радова са научне конференције „Родна равноправност у систему одбране – достигнућа и перспективе”

ни да се мењају, прихватају позитивне тековине савременог доба и спроводе у пракси политику једнаких могућности.

Стога је евидентно да и у будућности треба наставити реализацију сличних пројеката, али размотрити и друге пројекте који могу да допринесу реформи система одбране, ради повећање њене ефикасности и остварења делотворног утицаја и на друге државе региона.

ЖЕНЕ У ОДЛУЧИВАЊУ О МИРУ И БЕЗБЕДНОСТИ

Повећање учешћа жена у одлучивању на свим нивоима и њихова већа заступљеност и значајнија улога у мировним процесима једна је од кључних области спровођења Резолуције 1325 СБ УН. Чињеница је да су ти процеси ефикаснији уколико у њима учествују и жене и да се ниједан сукоб у све-

ту не може трајно решити уколико се из мировних напора искључи половина популације, а да, истовремено, у фази окончања сукоба, за преговарачким столом обично нема жена или су оне заступљене у веома малом броју. То је недопустива пракса, имајући у виду да се ради и о њиховој будућности, о чему имају право да одлучују равноправно са мушкарцима. Стога је у новом Националном акционом плану посебно указано на потребу да се у дијалог између Београда и Приштине активније и бројније укључе жене, поготово са српске стране, у чијој делегацији тренутно нема ниједне жене. У том смислу, значајно је сагледати и искуства страних земаља, попут Швајцарске и Шпаније.

У вези са наведеним треба истаћи да су, новембра 2014, представници министарстава одбране и оружаних снага четири државе Западног Балкана које су учествовале у пројекту UNDP/SEESAC боравиле у студијској посети Министарству одбране, цивилне заштите и спорта Швајцарске. Циљ те посете био је сагледавање искустава Швајцарске у управљању људским ресурсима и диверзитетом, институционалних механизма, као и практичних импликација концепта једнаких могућности и његовог утицаја на регрутовање и задржавање у служби жена у том министарству и оружаним снагама.

Студијска посета представника механизма родне равноправности држава Западног Балкана Швајцарској

У Швајцарској, регрутацији подлежу лица од 18 до 26 година старости, мушкарци обавезно, а жене, уколико желе, могу да служе војни рок. Пријављивање жена за регрутацију је добровољно, али након потписивања сагласности оне су обавезне да војни рок одслуже. У случају трудноће, могуће је одлагање служења војног рока. У Швајцарској је систем регрутовања промењен 2004. године, сагласно пројекту „Војска 21“. До тада, регрутовање је обављано по кантонима (има их 26), у трајању од једног дана, током којег су војни обвезници пролазили медицински преглед, проверу физичке спремности, са њима је обављан разговор и добијали су распоред служења војног рока. Од 2004. регрутација се обавља у шест регрутних центара и траје два до три дана. С обзиром на то да је служење војног рока за жене добровољно, оне су обавезне да потпишу да прихватају да обављају одређену дужност, при чему имају иста права и обавезе као и мушкарци. Једини изузетак који се односи на жене јесте да оне нису обавезне да плате одређену накнаду, као што је то случај са мушкарцима, уколико не могу да одслуже војни рок у трајању од годину дана.

У оквиру припрема за регрутацију, у кантонима се организује тзв. оријентациони дан (Orientation day). Присуство је обавезно за мушкарце, али не и за жене, које такође добијају позив. Оне се често не усуђују да јавно, у кући или школи, изнесу да су заинтересоване за служење војног рока, па се за њих „оријентациони дан“ посебно организује, будући да имају различита питања од оних која постављају мушкарци. Након тога, организује се тзв. информациони дан, где се будући војници информишу о својим правима и обавезама. Постоји и могућност цивилног служења војног рока, које је, по Уставу, обавезно уколико војни обвезник не испуњава критеријуме за војно служење.

Због регионалног уређења и мултилингвизма, регрутни центри организовани су по критеријуму матерњег језика: четири регрутна центра за немачки, један за француски и један за италијански, а код кантона који су двојезични, војни обвезници се сами опредељују за одговарајући регрутни центар. На годишњем нивоу, у просеку је 250 до 300 жена заинтересовано за добровољно служење војног рока. На пример, 2013. било је 245 жена које су се добровољно јавиле за служење војног рока. Од тог броја 151 жена је прошла регрутацију, а њих 115 завршило је обуку. Уколико не задовоље критеријуме за војно служење, оне се упућују у цивилну заштиту или се искључују. Од укупног броја регрутованих лица, 76,6 одсто проглашено је способним за војску и цивилну заштиту, остали су имали здравствене проблеме, а два одсто није прошло безбедносну проверу. Регрути који не задовоље критеријуме физичке провере упућују се на административне послове, да не би морали да плаћају обавезну накнаду. Обука траје 260 дана. Основна обука траје 128 дана, а остало време предвиђено је за курсеве. Војници напуштају војску најкасније са 34 године старости, док официри остају у служби најкасније до 65. године. Списак лица која напуштају војску доставља се кантонима и они, поводом тога, организују свечаност у знак захвалности и признања.

Жене су интегрисане у оружане снаге Швајцарске од 1995, а од 2004. године доступне су им све дужности, укључујући и борбене позиције, као и сви чиновни, с тим што је за одређене службе потребно испунити строге и специфичне критеријуме. Постоје, наравно, одређени изазови у погледу привлачења кандидата женског пола за специфичне службе, с обзиром на то да, на пример, нема довољно кандидата за обављање послова из области математике, рачунарства, технологије и слично, и то је проблем који се решава на савезном нивоу, јер жене радије одлазе у приватне компаније где су за те послове боље плаћене. Задаци кадровске службе су, између осталог, усмерени на то да јавна управа буде конкурентан послодавац у надметању за запошљавање квалитетнијих кадрова у односу на приватни сектор, и за жене и за мушкарце, да понуди свима једнаке могућности у погледу доступности кључних и осталих управљачких позиција, једнаку накнаду за рад, могућности усклађивања професионалног и приватног живота, као и да ефикасно користи потенцијале мешовитих радних тимова.

Инструменти који се, у функцији достизања тих циљева, користе су следећи: информације (интранет, флајери, брошуре, упутства, нпр. упутство о поступању у случају мобинга, сексуалног злостављања), флексибилно радно време (потребно је имати одређен број радних сати на годишњем нивоу, уз могућност, уколико нема тимског рада и састана-

ка, свакодневног самосталног избора времена доласка на посао и одласка с посла), алтернативни начини обављања посла (рад од куће и слично), финансијска подршка (нпр. накнада за чување деце), одсуства (право на рад са смањеним обимом посла до 20 одсто), едукација и обука.

Курс за полазнике из Подсахарске Африке

Министарство одбране и Војска Србије прихватили су концепт родне равноправности као своје стратешко опредељење и плански спроводе мере за повећање заступљености жена и њихово равноправно учешће у реализацији задатака и мисија Војске Србије, како би, на тај начин, допринели већој ефикасности система одбране и сектора безбедности у целини. У оквиру напора које Министарство одбране Републике Србије, у сарадњи са својим међународним партнерима, улаже у правцу унапређења родне равноправности, у Центру за мировне операције Здружене оперативне команде Генералштаба Војске Србије одржан је, од 7. до 15. децембра 2016, Курс за обуку инструктора из области родне равноправности за старешине из држава Подсахарске Африке. Курс је поха-

Учесници Курса за обуку инструктора из области родне равноправности

ђало и успешно завршило 15 учесника из Гане, Нигерије, Руанде и Уганде, који ће знања стечена у Републици Србији имплементирати у својим државама, кроз интегрисање родне перспективе у своје националне обуке, укључујући и обуке за учешће у мултинационалним операцијама.

Имајући у виду специфична права и потребе жена у контексту изузетно негативног утицаја оружаних сукоба на жене и девојке, неопходно је снажније залагање за поштовање одредаба међународног права које се односе на права и заштиту жена и девојака, односно предузимање посебних мера са циљем заштите жена и девојака од родно заснованог насиља у оружаним сукобима и по њиховом окончању, у периоду изградње мира.

Курс, акредитован од Савезничке команде за трансформацију НАТО-а, организовала је Канцеларија UNDP/SEESAC

у Београду, у сарадњи са Нордијским центром за род у војним операцијама (NCGM) и Министарством одбране Републике Србије. Инструкторски тим чинили су представници регионалне мреже инструктора за родну равноправност из Босне и Херцеговине, Македоније, Србије и Црне Горе.

Реализацијом овог курса, регионални пројекат Канцеларије UNDP/SEESAC у Београду под називом „Јачање регионалне сарадње у области увођења родне перспективе у реформу сектора безбедности на Западном Балкану“, имплементиран од марта 2012. до јуна 2016. у министарствима одбране и оружаним снагама Босне и Херцеговине, Македоније, Србије и Црне Горе, доказује у пракси одрживост остварених ефеката, ширећи домет не само ван граница нашег региона, већ и ван европског континента.

Комитет НАТО-а за родне перспективе

Комитет НАТО-а за родне перспективе је саветодавно тело Војног комитета НАТО-а. До 2009. носио је назив Комитет о женама у НАТО снагама (Committee on Women in NATO Forces). Конференције овог тела одржавају се на годишњем нивоу, уз учешће националних представника (делегата и посматрача) из држава чланица НАТО-а, али и представника партнерских држава, чланица Медитеранског дијалога, Истанбулске иницијативе за сарадњу, као и држава са којима НАТО сарађује, али не у оквиру формално успостављеног партнерства (Partners Across the Globe). Имајући у виду да Комитет НАТО-а за родне перспективе остварује сарадњу са међународним организацијама и агенцијама које пружају подршку интеграцији родне перспективе у оружане снаге и војне операције, на тим скуповима учествују, по позиву, и представници међународних организација.

Уобичајена је пракса да се, током годишњих конференција, одржава и посебан састанак на којем учествују само делегати из држава чланица НАТО-а, као и састанак Војног комитета НАТО-а, који показује велико интересовање за питања родне равноправности, а посебно за препоруке формулисане од стране радних група које чине учесници конференције.

Улога и надлежности Комитета НАТО-а за родне перспективе огледају се у следећем: саветује Војни комитет о родним питањима, укључујући спровођење Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација и сродних резолуција; подржава дефинисање и интеграцију родне перспективе у војне операције НАТО-а; прикупља, анализира и дистрибуира релевантне информације које се односе на питања рода из држава чланица НАТО-а и партнерских држава и размењује информације о родним и сродним политикама у оквиру НАТО штаба, у оквиру командне структуре НАТО-а, између чланица НАТО-а и партнерских држава.

Годишње конференције одржавају се са циљем размене искустава и изазова са којима се суочавају оружане снаге у напорима да интегришу начело родне равноправности у своје политике и свакодневну праксу, као и добрих пракси учесника конференције и формулисања препорука у вези са питањима од интереса за НАТО која се односе на родну равноправност и примену Резолуције 1325 и сродних резолуција Савета безбедности Уједињених нација у оружаним

снагама. Наведене препоруке се, уз одговарајућа образложења, износе Војном комитету НАТО-а, ради њиховог доношења и спровођења у пракси у наредном периоду, будући да инклузивност унапређује ефикасност оружаних снага.

С обзиром на то да је Република Србија чланица НАТО програма „Партнерство за мир” и да је у оквиру свог учешћа у механизму овог програма – Процес планирања и прегледа (Planning and Review Process, PARP) прихватила, између осталог, и партнерски циљ који се односи на родна питања (G-4590 Gender Perspective), учешће представника Министарства одбране Републике Србије на годишњим конференцијама Комитета НАТО-а за родне перспективе доприноси стицању увида у кључна питања родне перспективе у оружаним снагама НАТО-а и држава партнера, сагледавању примера добре праксе, као и размени информација и искустава из области родне равноправности.

На крају, додајмо и то да су у периоду од 2010. до 2016. у МО и ВС реализоване бројне едукативне, информативне и промотивне активности, како би шира јавност била обавештена о доприносу који жене пружају у изградњи мира, заштити жена од дискриминације и родно заснованог насиља, промовисању ненасилног решавања сукоба, људских права и родне равноправности. Посебно истичемо да је, на основу закључака са 5. седнице Колегијума министра одбране, одржане 15. септембра 2016, израђен предлог мера за превенцију сваког облика насиља и дискриминације у организационим саставима МО и ВС и у породицама професионалних припадника ВС достављеног Сектору за људске ресурсе. Додајмо и то да су се МО и ВС прикључили кампањи Координационог тела за родну равноправност о нултој толеранцији према сваком облику насиља, а поготово насиља према женама.

Простора за унапређење примене Резолуције 1325 СБ УН у наредном периоду има много. Свакако да ће, на том путу, искуства Републике Србије, као и добре праксе из страних земаља, о којима је у овом специјалном прилогу било доста речи, бити темељно сагледани и, у складу са потребама и могућностима, ефикасно примењени.

Студија о националним акционим плановима

Организација за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), као највећа регионална безбедносна организација у свету и изузетно важан форум за политички дијалог о питањима из домена политичко-војне, економске, еколошке и људске димензије безбедности, значајну пажњу у свом раду посвећује и примени Резолуције 1325 СБ УН. Сагласно томе, 2014. године израђена је Студија ОЕБС-а о националним акционим плановима за спровођење Резолуције 1325 СБ УН. Израда студије била је иницирана потребом да се сагледа и анализира стање у вези са изградом и спровођењем националних акционих планова и других стратегија за спровођење Резолуције 1325 СБ УН у државама чланицама ОЕБС-а, имајући у виду да су, у то време, у периоду од доношења Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност, 43 земље у свету усвојиле националне акционе планове за њено спровођење. Међу њима је тада био 27 земаља чланица ОЕБС-а.

Неке од њих су, ради спровођења наведене Резолуције, донеле националне стратегије, а не националне акционе

планове. С обзиром на то да не постоји опште прихваћен модел за израду националних акционих планова или других националних стратегија за примену Резолуције 1325 и осталих шест резолуција Савета безбедности УН које се односе на агенду Жене, мир и безбедност (резолуције СБ УН 1820, 1888, 1889, 1960, 2106 и 2122), обим и садржај израђених докумената разликују се од земље до земље, а исто тако и циљеви и ниво њиховог спровођења. Такође, констатовано је да је примена Резолуције 1325 СБ УН спора.

Да би се то превазишло и унапредило спровођење Резолуције 1325 у државама чланицама ОЕБС-а, Одељење за родну равноправност ОЕБС-а (OSCE Gender Section) и Институт за истраживање мира из Осла заједнички су израдили нацрт Студије о постојећим националним акционим плановима и другим стратегијама за спровођење Резолуције 1325 СБ УН у региону ОЕБС-а. Документ, на општем нивоу, обухвата анализу постојећих националних акционих планова и других стратегија из ове области, примере најбоље праксе и смернице за деловање земаља чланица ОЕБС-а, са посебним фокусом на тзв. четири стуба Резолуције 1325: учешће, превенција, заштита и помоћ и опоравак.

По изради нацрта студије, у Бечу, у Републици Аустрији, одржана је експертска радионица „Студија ОЕБС-а о националним акционим плановима и стратегијама за имплементацију Резолуције 1325 СБ УН”, 4. априла 2014, у организацији ОЕБС-а и Института за истраживање мира из Осла (Peace Research Institute Oslo – PRIO).

Радионица је организована са циљем да се окупе експерти из владиног и невладиног сектора, као и академске

Кампања против насиља над женама у Србији

заједнице, како би разменили мишљења о изазовима и искуствима стеченим у процесу израде, спровођења и праћења примене националних акционих планова и других стратегија за спровођење Резолуције 1325 СБ УН, као и да би размотрили прелиминарне резултате нацрта Студије о постојећим националним акционим плановима и другим стратегијама за спровођење Резолуције 1325 СБ УН у региону ОЕБС-а и допринели унапређењу садржаја наведеног документа.

Документ је дограђен и усаглашен са добијеним примедбама и сугестијама и, пре свега, има за циљ да понуди смернице земаљама чланицама ОЕБС-а које намеравају да израде или ревидирају своје националне акционе планове. Налази истраживања спроведеног током израде ове студије указују да основне разлоге за спори напредак у примени Резолуције 1325 и сродних резолуција СБ УН, између осталог, представљају недостатак капацитета и посвећености укључених актера, као и недовољно опредељивање средстава. ■